

4° Diff. 3499 (19)

IVVANTE BENEDICTO
DE
APPARITIONIBVS
MORTVORVM VIVIS
EX PACTO FACTIS

10

(Von der abgeredeten Erscheinung
nach dem Tode)

QVAM
SVB PRAESIDIO
D. SAMVEL. SCHELGVIGII
DOCT. ET PROF. THEOL. VNDIQVAQVE CELE-
BERRIMI, ATHENAEI GEDANENSIS RECTORIS LON-
GE MERITISSIMI, ET AD S. S. TRINITATIS
AEDem PASTORIS VIGILANTISSIMI

DISPVTABIT PVBLICE
IN ACROATERIO MAXIMO
DIE IX. OCTOBR. ANN. MDCCVIII.
IACOBVS BVKKY, GEDANENSIS.

VITEMBERGAE

EX OFFICINA HAKIANA.
MDCCXLVI.

(10)

20

IVVANT E BENEDICTO

DE

APPARITIONES

MORTUORVM VIVIS

EX FACTO FACTIS

Scripta per Augustinum S. S. S. S. S.

(1600-1601)

OMNI

SVB FRAE SIDIO

D. SAMUEL SCHILLGAVICH

DOCT. ET THEOL. THEOL. ANDIGAVICH CITE

N. BEERIN. ATTENAEI CLAUDIUS RIGTORUS 104

GE. DUKESIN. ET AD S. TERNIATIS

ALBERT. TASTORIS V. M. AN. 1580

IMPR. BIT. 1601

IN ACROATENTIO M. 1600

DIE IX. OCTOB. NVM. 1600

JACOBVS BYKBY. GEDANKENSIS

ATTENBERG. 1601

EX. 1601. 1601. 1601.

(107)

JUVANTE BENEDICTIO !
DE
APPARITIONIBVS MORTVO-
RVM VIVIS EX PACTO FACTIS.

§. I.

Nimas humanas immortales esse, nec cum corporibus interire, non tantum ex sacris literis fide divina creditur, utpote, quæ ostendunt, *Spiritum redire ad Deum, qui dedit illum. Eccles. XII. 7. animasque sanctorum in fasciculo vitæ colligatus, 1. Sam. XXV. 29. Deo vivere, Matth. XXII. 32. Luc. XX. 38. & post beatam ἀνάλυσιν cum Christo esse, Philip. I. 23. nec animam interiri posse, Matth. X. 29. quin potius post mortem etiam superesse, Luc. XVI. 19. seqq. Apoc. VI. 9. expresse docent; sed & sanior Philosophia ex relicto naturæ lumine talia suppeditat argumenta, quæ moratiores gentes eo adegerunt, ut partem hominis præstantiorem, animam scilicet, post fata etiam superesse, vitamque vivere nuncquam morituram, magno consensu crediderint. Videantur, quæ ex Pythagoræ, Platonis, Marci Tullii, Plutarchi, Jam-
blichii,*

blichii, aliorumque Philosophorum æque ac Poëtarum placitis fufe hac de re ac erudite differit Augustinus Steuchus Eugubinus *de perenni Philosophia* L. X. c. 27. 28. & post eum Phil. Mornæus *de Verit. Relig. Christ.* c. XIX. p. 306. seqq. Hugo Grotius *de V. R. C. L.* I. p. 65. Edit. Paris. in fol. Joh. Marshamus *in Canone Chron. Ægypt. Ebræo. Græco* secul. XI. p. 275. sqq. Tob. Pfannerus *System. Theol. Gentil.* c. XVII. §. 15. p. 406. sqq. & Pet. Dan. Hue-tius *Quæst. Alnet. de Concordia Rationis & Fidei* L. II. c. 8. §. 3. p. 155. sqq. Imo & barbaras nostri seculi gentes in hoc consentire, docet Georg. Calixtus *de Immortal. Animæ* c. I. §. 4. sqq. p. 4. sqq. Unde recte Cicero ad fravissimum hunc omnium populorum consensum provocat, quando Tuscul. Quæst. I. ita scribit: *Quod si omnium consensus naturæ vox est: omnesque, qui ubique sunt, consentiunt, esse aliquid, quod ad eos pertineat, qui e vita cesserunt: nobis quoque idem existimandum est.* Est post pauca interjecta: *Sed ut Deos esse, natura opinamur, qualesque sunt, ratione cognoscimus: sic permanere animos arbitramur, consensu nationum omnium.* Iliada itaque post Homerum scriberem, si Immortalitatem animæ prolixius nunc adstruere allaborarem, imprimis cum tot fuerint Viri eruditione clarissimi, qui peculiaribus scriptis ex professo hoc argumentum pertractarunt: Quales sunt post multos Anonymos, Gregor. Nyssenius, Augustinus, Aeneas Gazæus, Claudianus Ecdicius Mamertus, quos eruditis notis auctos edidit Casp. Barthius, Mercurius Trismegistus, R. Menasse Ben. Israel, Abraham filius Chasdai, Marsilius Ficinus, Jul. Cæsar la Galla, Fabius Gliscentius, Thomas Willisius, Antonius Roc-cius, Vincentius Lælius, Caspar Cardillo de Villalpan-do, Valentinus Wallenbergerus, Hieronymus Pontanus, Carolus

Carolus Bonillus, Joh. Galtarius, Nicol. Castellanus, Georg. Gomezius, Joh. Fonerius, Jac. Coleri, Fortun. Licetus, Anton. Palearius, Andr. Gottfridus Ammonis, Walth. Charlton, Car. Cotinus, Joh. Ferrier, Marc. Anton. Genua, Nicol. Kleinfeldius, Andr. Williatius, Joh. Angelus Werdenhagen, Bartholus de Spina, Joh. Bapt. Rubeus, Cæsar Odoni, Jac. le Normant, Pet. Martinez, Franc. de Mota, Jac. Naclantius, Franc. Henr. a Lange, Theodor. Kirchmajerus, Leonh. Lessius, Pet. Giffendus, Anton. Sirmondus, Johan. Bapt. du Hamel, Joh. Quistorpius, Mich. Waltherus, Georg. Calixtus, Joh. Hildebrandus, Henr. Morus, Kenelmus Digbæus, Phil. Mornæus, de Silhon, Mottanus Vayerus, Joh. Eberh. Schwelingius &c. Ut taceam alios adhuc complures, qui hanc sententiam systematibus aliisque tractatibus sparsim immiscuerunt.

§. II. Quamvis vero sanctior illa de Immortalitate animæ doctrina tot auctoritatibus approbata, immotis innitatur fundamentis, non defuerunt tamen, qui contrarium defendere magno nisu & conata aggressi sunt: Non dicam de Sadducæis, Epicuræis, Hæreticis in Arabia exortis, Anabaptistis, Socinianis, Arminianis, Michaele de Montagnes, Charonnæo Sorbonista, Thoma Hobbesio, Isaaco Peyrerio, & Auctore *Disquisitionis seriæ de statu, loco & vita animarum, postquam discesserunt a corporibus*; Animæ immortalitatem negantibus, de quibus consulantur partim Quenstedii *System.* p. IV. c. XVII. *Secl. II. quæst. 3. p. m. 555.* partim Plurimum Reverendi Domini J. H. Nothwangeri, Fautoris, Hospitis, sincerique Promotoris studiorum meorum filiali cultu ac obsequio ad ultimum usque vitæ halitum semper devenerandi atque colendi, disp. Witteberg.

reberg. 1692. *de glorioso animarum cælo habita.* §. 2. & 3. De Bonifacio VIII. Pontifice ex historia Conciliorum constat, quod ejusdem impietatis a synodo Parisiensi accusatus fuerit, teste Hartmanno *Concil. Illustrat.* T. IV. p. 385. Compar huic fuit Johannes XXIII. eodem nomine in Concil. Constantiensi in jus vocatus, referente ex historia Concilii eodem Hartmanno l. c. p. 436. & Hartmanno von der Hardt, *Tom. IV. Concil. Constant.* p. 251. Neque multo melior extitit Michael Servetus Hispanus: hunc enim animas humanas, saltem post lapsum, mortales statuisse, Tob. Pfannerus refert l. c. p. 404. Galenus etiam, Medicorum post Hippocratem Coryphæus, animæ immortalitatem vel negavit, vel in dubium vocavit. Etsi enim alicubi ita loquatur, ut ab immortalitate animæ admittenda non plane abhorruisse videatur; in libro tamen: *Quod mores temperamentum corporis sequantur*, Platonem ob assertam animæ immortalitatem, manifesto reprehendit, virgula propterea censoria non immerito notatus ab Isidoro Pelusiota, Magni Chrysostomi discipulo, qui Lib. IV. Ep. 125. graviter ita scribit: *De curatione corporum, quoniam in hac arte excellens fuit artifex, vir ille loquatur sane suo arbitratu. De Anima vero certamen cum sapientibus ne suscipiat, neque descendat in luctam, ad quam neque est exercitatus, neque præmeditatus.* Nihilominus tanta hujus Galeni fuit auctoritas, ut Thomas Browne in *Religione Medici* Part. I. Sect. 20. p. 128. referat, Doctorem quendam Medicinæ sibi quondam in Italia cognitum fuisse, qui ob solam hanc rationem animæ immortalitatem credere noluit, quia eam Galenus non crediderit. Hujus furfuris sunt omnes Athei, & quidam Sceptici. Inprimis hic notandi, qui Principis

cipiis ac Philosophematis quibusdam suis oppido ab-
 surdis ita indulserunt, ut quantum in ipsis fuit, animæ
 sustulerint immortalitatem. Quo spectant Philoso-
 phrasti illi Itali, damnati propterea a Lateranensi Con-
 cilio, asserentes, animam rationalem secundum fidem
 esse immortalem, at secundum Philosophiam esse mor-
 talem; adeoque simul mortalem ex Philosophia, &
 immortalem ex fide asserentes. Cui ordini præ alijs
 Petrum Pomponatium & Hieronymum Cardanum ag-
 gregandos esse, utriusque scripta diserte loquuntur.
 Quamvis enim prior in peculiari libro *de immortalitate*
animæ, non absolute ac simpliciter, animam hominis
 mortalem esse asserat, sed tanquam dubium quoddam
 & ἀλυτον relinquat in medio, haud obscure tamen
 scepticis suis disquisitionibus aditum ad funditus ne-
 gandam animæ immortalitatem patefecisse comperi-
 tur: quapropter Venetos illud Pomponatii opus (quod
 ipse autor mutata mente improbasse dicitur) ignibus
 addixisse, nec de immortalitate, sed mortalitate ani-
 mæ inscribendum fuisse Sylvester L. V. *de Strygimasti-*
gis c. 5. prodidit. Conf. Theoph. Spizelii *Felix Literatus*
 p. 173. Eundem in censum scripta veniunt Cardani:
 etsi enim & hic in peculiari libro animarum immor-
 talitatem propugnasse videatur, rem tamen serio, &
 ex animi sententia non egit; quippe, quem aperte &
 absque ambagibus animæ mortalitatem, composito ea
 de re libro, affirmasse, nec palinodiam unquam ce-
 cinisse, tametsi de premendo, metu infamiæ, vel
 etiam suppliciorum, sceleratissimo illo opere, ap-
 prime sollicitus fuerit, diserte Del. Rio est contesta-
 tus *Disquis. Magic. Lib. II. quæst. 26. Sect. 5. p. 251. Ac-*
 cedit, quod in ipso libro *de animæ immortalitate* ne-

get, ad bene beateque vivendum quicquam conferre, ut credas, animas corpori fore superstites, imo virtuti magis favere opinionem contrariam; Stoicis meliores fuisse Epicuræos, Sadducæos Pharilæis, Plinium Seneca. Hinc non male Claudius Berigardus, Vir minime superstitiosus, in *Circulo Pisano XX. de mente humana* Cardanum ejusdem improbitatis arguit, qua inquinabatur Vanius. Eodem luto hæret famosissimus ille Atheus Benedictus de Spinoza, qui, licet in *Ethica sua Posthuma* (quam magnum Atheismi Mysterium continere dudum observarunt Eruditi) Part. V. Propos. XXIII. p. 251. scribat: *Mens humana non potest cum corpore absolute destrui; sed ejus aliquid remanet, quod æternum est.* Fucum tamen vendit, & id quod verbis affirmat, hypothesebus suis & demonstrationibus destruit: Id quod sufficienter, imo abunde ostendit Plurim. Reverendus Dominus Nothwanger in *disp. jam allegata* §. 25. sqq.

§. III. Quemadmodum igitur hi autores firmiter munitam hanc de Immortalitate animarum doctrinam aliis etiam arietibus labefactare satagunt; ita inprimis contra illam urgere solent, quod nulla anima e solitudinis suæ statu unquam reversa sit in terras, & vitæ suæ alios, ne charissimos quidem, quos in terris liquerat mcerentes, fecerit cærtiores. Nullus enim, inquit Atheus, *ad nos ex morte in hanc vitam rediit, & utrum animæ separatæ adhuc supersint, propria experientia edoctus, annuntiavit vitam hanc mortalem agentibus, ut verba illius allegat B. D. J. Quistorpius in diss. de Immortalitate animæ humanæ, separatæ per mortem a corpore thes. 5. aut quemadmodum Ioh. Bapt. van Helmont, Opp. p. 216. Edit. Lugd. in fol. verba atheorum* ipsis.

infissima recenset: *Si viderem, inquiunt, Deum, Angelum vel Cacodæmonem, imo vel spiritum hominis: crederem utique illos esse; sed nolo credere, quæ non video, vel audio, quæque mihi insueta, ideoque incredibilia videntur; sed sentio cum Aristotele, quod omnis scientia, omnisque doctrina intellectiva, tantum e præexistente sensuum cognitione fiat.* Add. Henr. Morus *de Immortalitate animæ.* Opp. Phil. T. II. p. 439. Joh. Eberh. Schwelinius in tractatu, qui inscribitur: *Mens immortalis evidenter certo contra Atheos Scepticosque demonstrata* §. 192. & 196. p. 284. & 290. Ad subvertendum illud assertum recte equidem B. D. Quistorpius observat d. l. nullam esse consequentiam, nec valere argumentationem: Nulla datur apparitio animarum a corpore separatarum: Ergo anima non est immortalis. Suggestitur enim instantia ad hanc rem accommodatissima. *Perinde est, inquit Vir celeberrimus, ac si fœtus posterior, in utero matris detentus dubitaret de omni vita humana extra uterum, cum nemo primogenitorum unquam intra uterum matris vicissim se receperit, ac nondum natis abterius vitæ internuncius fuerit.* Si de re sensibili ageretur, non esset adeo absurdum hoc eorum iudicium; quoniam autem non modo sensibus percipi anima nequit, sed etiam in longe distita loca avolare, Deo ita dispensante supponitur, adhuc ineptior est illorum argumentatio, qui animas, quoniam eas non vident aut sentiunt, post Fata etiam superesse inficiantur, quam si Amicum peregre profectum propterea in nihilum abiisse concluderem, quia non velut antea mecum versatur.

§. IV. Alii igitur se fortius Adversarios hoc modo stringere opinantur, cum apparitiones animarum

a cor-

a corporibus separatorum aliquando vivis factas urgent, quod & Henr. Morus & Joh. Eberh. Schwelingius ll. cc. faciunt. Cicero etiam memorat, apparitionibus nocturnis inductos aliquos, ut animas post mortem superstites crederent: verba ejus l. c. hæc sunt: *Sed qui nondum Physica didicissent, tantum sibi persuaserant, quantum natura admonente cognoverant; rationes & causas rerum non tenebant, visis quibusdam sæpe movebantur, bisque maxime nocturnis, ut viderentur ii, qui vita excesserant, vivere.* Neque defunt exempla, quibus tam ex veteri, quam recentiori historia, confirmari solet, apparitiones ejusmodi mortuorum vivis quandoque factas esse. Nam ut prætermit- tam exemplum Eris Armenii, genere Pamphili, de quo Plato L. X. *de Republica* p. 518. Edit. Mars. Ficini Græco Latinæ refert, quod cum occubuisse in prælio, duodecimo a morte die in vitam redierit & mira de animarum statu & judicio post mortem retulerit. Ut plures etiam alias animarum apparitiones a gentilibus traditas, taceam: Sufficiant nobis ea, quæ in Christianorum libris leguntur. Sic Ambrosius Epistolar. L. IV. Epist. ult. Op. T. IV. p. 277. Edit. Paris. Ao. 1642. de nobili Virgine Agnete, quæ propter Christianam religionem martyrio coronata est, refert: *Dum Parentes beatæ Agnetis assiduis pernoctationibus vigilarent ad tumulum ejus, vident in medio noctis silentio exercitum Virginum, quæ omnes auro textis cycladibus indutæ cum ingenti lumine præteribant, inter quas vident beatissimam Agnetem simili veste fulgentem, & ad texteram ejus Agnum nive candidiorem.* Hæc itaque cum viderent parentes ejus, & qui simul erant, stuporem mentis incurrunt. Sed beata Agnes rogat, sanctas virgines pa-
rumper

ramper gradum figere, & stans parentibus suis dixit: Videte, ne me quasi mortuam lugeatis, sed congaude mihi, & congratulamini, quia cum iis omnibus lucidas sedes accepi, & illi sum juncta in cœlis, quem in terris posita tota animi intentione dilexi. Et his dictis pertransiit. Hæc visio publice ab omnibus qui viderant, quotidie vulgabatur. Similiter Augustinus in libro de Cura pro mortuis gerenda Oper. T. IV. p. 891. Edit. Froben. 1556. se non incertis rumoribus, sed testibus certis audivisse testatur, Felicem Martyrem a civibus Nolæ, cum urbs a Barbaris obsideretur & oppugnaretur, conspectum esse. His addi potest narratio, quæ apud Rufinum in Hist. Eccles. L. I. c. 5. & Socratem L. I. c. 12. legitur de Spiridone Episcopo Cypri: Fuit illi Filia, nomine Irene, apud quam familiaris quispian pretiosum ornatum deposuerat. Illa cautior æquo sub tellure depositum abscondit, ac paulo post vitam finivit. Post aliquanto tempore, venit qui deposuerat, & quum virginem non reperiret, patrem adorsus est, illumque nunc incusavit, nunc observavit. Senex quoniam damnum ejus, qui deposuerat, suam ducebat esse calamitatem, venit ad sepulchrum filiæ, Deumque invocavit orans, ut ante tempus sibi promissam resurrectionem ostenderet. Nec fraudatus est spe sua. Rediviva namque virgo Patri apparuit, ac locum ubi ornatum absconderat, indicavit & rursus secessit. Sicco pede lubens prætereo, quæ ex Nicephoro & Gregorio M. hanc in rem adduci possent; cum sciam nimie credulitatis illos accusari a Viris eruditissimis. Ex recentiori Historia illud notari meretur, quod Ludovico Allodisio, qui Immolæ rerum potitus est, accidit. Illius enim pater, non diu postea, quum decesserat, homini ad secretis, quem
B
filius

filius Ludovicus Ferrariam mittebat, in itinere equo insidens cum accipitre (ut in aucupio mos ei fuerat) apparuit, huicque, quanquam magna capto formidine dixit, ut filium juberet postero die in eum ipsum locum venire, quoniam magni momenti res ei prædicturus esset. Ludovicus ea re cognita, tum quia non credebatur, tum quia insidias verebatur, alium suo loco misit. Verum umbra, quæ ante apparuerat, obviam mittendi facta, vehementer indoluit, quod filius non venisse: longe enim plura illi dicenda fuisse affirmat, nunc vero illud unum ei referri iussit, quod transacto secundo & vicesimo anno ac præterea uno mense, die quoque addita, urbis, quod obtinebat imperium esset amissurus. Ut tempus, quod umbra prædixerat, advenit: adhibita magna cura, ea ipsa nocte, milites Ducis Philippi Mediolanensis (cui Ludovicus fœdere junctus erat, & a quo propterea haud quicquam mali metuebat) glacie constrictis fossis, ad muros penetrarunt, admotisque scalis urbem cum ipso Principe ceperunt. Quam historiam ex Baptista Fulgoso L. I. c. 8. adducit Lavaterus *de Spectris* P. I. c. 15. p. 96. 97. & ex Sabellico L. IV. *Exemplorum* Pet. Gregor. Tholozanus *Idem* in *Tractatu suo de Republ.* Lib. XXI. c. 4. §. 8. Nec minus curiosa & notabilis est apparitio Galeatii Sfortiæ, cujus idem Tholozanus ex Arbuno teste oculato meminit: Scribit enim l. c. p. 771. seq. duos mercatores non ignobiles per Taurinos montes in Galliam profecturos, ampliorem humana specie virum obvium habuisse, accersitosque repente ab illo mandatum in hæc verba suscepisse: *Lodovicum Sfortiam fratrem meum alloquimini, hæc illi literas nomine meo date.* Obstupefcentibus illis ac percunctantibus quisnam esset? Galeatium Sfortiam

se

se esse respondit, & mox ab oculis eorum evanuit. Quare illi propere Mediolanum rediere, inde Viglevanum, & dum literas offerunt, ab aulicis irridentur. Tandem charta aperta, in Pontificii Brevis modum complicata, tenuissimis filis æreis obserata, cujus verba hæc: *ôôô Ludovice cave tibi, quoniam Veneti Gallique tuam in perniciem coituri sunt, tuamque a stirpe rem everfuri; verum si mihi tria aureorum millia dederis, dabo operam, ut conciliatis spiritibus sinistra fata evertantur: idque consecuturum spero, si mihi non averfatus annueris, Vale!* Subscriptio erat: *Galeatii fratris Tui spiritus.* Cum autem abstinuisset Ludovicus ab hac largitione, paulo post expertus est suo malo prædictionem, & a Ludovico XII. Rege Gallorum a principatu dejectus est & in captivitatem abductus. Hactenus Tholozanus. Quid? quod Olaus Magnus Archi Episcopus Upsaliensis in historia sua *de gentibus septentrionalibus*, quam patria extorris in exilio scripsit, Lib. II. c. 3. tradat, in Islandia spectra apparere forma hominum, ipsis notorum, quibus incolæ dextram dant, priusquam de obitu illorum, quorum hæc formam assumunt, quicquam audiverunt, nec ante dolum intelligi, quam illa evanescant. Videri ex recentissimis multæ ejusmodi apparitiones possunt ap. Henr. Morum l. c. L. II. c. XVI. & Schol. ad hoc cap. Opp. Philos. T. II. p. 380. seqq. De futuro Vratislaviensi, post mortem violentam, sibi illatam in suo solito habitu apparente, & de Joh. Cuntio Cive oppidi Pentsch in Silesia videri potest Summe Reverendus Dnus Præses in *Cynosura Conscientiæ*, append. ad qu. LXIV. p. 556. & Henr. Morus in *Antidoto adversus Atheismum* L. III. c. 8. & 9. Opp. Philos. T. II. p. 114. seqq. De Spiritu Posnaniensi ejusque miris apparitione-

ritionibus in peculiari disputationes egit Gisb. Voetius
Disp. select. T. II. Disp. LXXII. p. 1142. sqq. De Christoph.
Monigke, arti pharmaceuticæ dedito, qui Crofnæ Si-
lesiorum post mortem adhuc in officina medicamenta-
rii negotia sua, in vivis consueta, mire peregit, con-
sule M. Sim. Frid. Frentzelii *disput. de Spectris, Sect. I.*
§. 6. qui hanc historiam ita narrat: „Crofnæ Silesio-
rum, cujus oppidi Princeps vel verius benefica ma-
ter tum temporis erat Serenissima illa heroina *Dn.*
Elisabetta Charlotta, ante paucos annos defuncta (Ejus
gloriosa memoria sit in pace!) vitam egit Anno
M. DC. LIX. tempore verno juvenis, *Christoph. Mo-*
nigke dictus, patria Servestanus, arti pharmaceuticæ
deditus, quique Pharmacopæo istius loci, viro ho-
nesto in parandis medicamentis, mercibusque distri-
buendis suam addixit operam. Obiit ille, vitamque
finiit morte, quantum constat, naturali, & publice
adhibitis ceremoniis exuviae terræ mandatæ sunt.
Paucis ab obitu diebus post, in ædibus Pharmacopæi
apparuit spectrum, vultu ac facie, lineamentis, ve-
stitu non minus ac gestibus defunctum Christopho-
rum exacte repræsentans: confedit quippe in officina
medicamentarii, obambulavit interdum, pyxides,
vitra & cistulas aromaticas ex repositoriis ac arculis
deprompsit, medicamenta & aromata lancibus admo-
vit & examinavit, pharmaca arrepto pistillo non sine
tumultuoso sonitu in mortario contudit, imo vel ipsas
venundavit merces, nummis citra suspicionem furti
sedulo asservatis suoque loco reconditis, omnia de-
nique peregit ab homine salvo & superstite quæ ex-
spectari poterant. Nondum tamen acquievit in eo,
ut Pharmacopolæ ædes satis diu infestaret, horrido
aspectu

„aspectu familiares territarit, ipsumque adeo hospi-
„tem podagra afflictum, multiplici modo divexarit,
„imo ereptis e manu schedulis medicinalibus, amoto-
„que quo utebatur lychno, & post fornacem vel ali-
„orsum seposito, molestias multas crearit; sed & pro-
„dire in publicum fustinuit, pallioque humeris cir-
„cumjecto per plateas incedere, nil quicquam obvi-
„antium aspectum curans, in ædes civium se ingerere,
„iisque obtrudere cœpit, quibus secum, dum in vivis
„esset, familiaritas quædam intercessit. Etsi vero so-
„cietate ita delectari visus fuerit, nunquam tamen vel
„salutavit verbis, vel ad colloquium provocavit quem-
„piam, nisi unicam ancillam, quam non procul a
„cæmeterio sibi obviam hortatus perhibetur, ut in
„domum Pharmacopæi se conferret, foderet humum
„in additiori officinæ camera, & effoderet thesaurum
„per omnem ætatem pauperculæ suffecturum. Non
„tulit consternata puella infelix consortium, teterri-
„mum maxime, quem molestus monitor exhalavit
„fœtorem, sed ad terram prostrata conticuit. Spe-
„ctrum quidem auxiliatrices subjiciendo manus, mi-
„seram levavit in pedes, at duriter adeo, ut certis in
„partibus corporis lividæ maculæ digitorum impres-
„sorum conspicerentur. Ancilla vero domum reversa
„ex morbo decubuit. In loco porro, quem scrutari
„suaserat impostor, pretiosi nihil latuit, præter uni-
„cam in olla squalida hæmatitem, vel duos rubicun-
„dos lapides, quod alii volunt. Tandem jussu Sere-
„nissimæ Principis perlustratum cadaver defuncti ju-
„venis, inventumque putridum potius & tabe deflu-
„ens, quam cum ullo vel mutati situs vel illatæ vio-
„lentia signis. Desævisse post ferunt importunum ho-

„spitem, nec apparuisse amplius, vestibus & reculis
 „aliis demortui e domo hospitis aliorum translatis.
 „De qua relatione publica lectio instituta est in Acade-
 „mia Lipsiensi a Dn. Henr. Conradi, Gerano, concio-
 „natore aulico, pro Licentia doctorali.,

§. V. Plura non cumulabo: cum de Apparitio-
 nibus mortuorum in genere animus prolixius agere
 mihi haudquaquam sit. Neque de ejusmodi appari-
 tionibus mortuorum nunc dicam, quæ mortis præ-
 sagium vivis quandoque præbuerunt, quemadmo-
 dum Flavius Vopiscus scribit, Tacito mortis omen
 fuisse, quod paternum sepulchrum, disruptis januis
 se aperuerit, matrisque umbra se per diem & Ta-
 cito & Floriano veluti viventis obtulerit. Sic Jo-
 hanni Chrysostomo, Basiliscus Episcopus olim urbis
 Comanæ apparens mortem annunciavit, quod re-
 fert in ejus vita Palladius, pag. 99. & 100. inquiens:
 Πλησιάσαντες δὲ τῇ Κομάνῃ, καθάπερ γέφυραν αὐτὴν παρῆλ-
 θον, ἔζω, τῶν τειχέων ἐντὼν μαρτυρίᾳ μέναντες ἀπὸ πέντε ἢ
 ἑξημερίων. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν νύκτα παρέστη αὐτῷ ὁ τῶν τόπων
 ἐκείνων μάρτυς. Βασιλίσκος ὄνομα αὐτῷ ὃς μαρτυρεῖ Ἐπίσκοπος
 τῶν Κομανῶν, ἐν Νικομηδείᾳ ἐπὶ Μαξιμιανῶ, ἅμα Λακτιανῷ, τῷ
 ἐν Βιθυνίᾳ πρεσβυτέρῳ ὄντι Ἀντιοχείας Φησας, Θάρσει, Ἀδεπφῆ
 Ἰωάννῃ. αὐτοὶ γὰρ ἅμα ἐσόμεθα. Φασὶ δὲ, προειρήκει καὶ
 παρὰ μένοντι πρεσβυτέρῳ ἐτοίμασον, τὸν τόπον τῷ ἀδελφῷ
 Ἰωάννῃ ἔρχεται γὰρ. ἔχων δὲ πιστῶς τὸν χρησμὸν ὁ Ἰωάννης,
 ἐπὶ τὴν αὐτοὶ παρεκάλει αὐτοὺς ἕως πέμπτης ὥρας ἐκεῖ πα-
 ραμεῖναι. οἱ δὲ μὴ πειθόμενοι, ἐξήλαυνον. ἔλθοντες δὲ ὡς σα-
 δίοις τριάκοντα, πάλιν ὑποσρέφοισιν εἰς τὸν τόπον τῶν μαρτύρων,
 ἀφ' οὗ τῶν ἀπῆραν ἔχοντος αὐτῶν ὁξέως. ὥτως ὅτε ἐλθὼν ἐπιζητεῖ
 τὰ ἅγια τῶν βίβλων λαμπρὰ ἱμάτια, καὶ ἀποδυσάμενος τὰ πρό-
 τερα, ἐνεδύσατο νήφων, ἀλλάξας εἰς ὀποδηματόν, καὶ λοιπὰ
 δὲ δίδειμι τοῖς παρῶσιν. καὶ Κοινωνήσας τῶν δεσποτικῶν συμ-
 βόλων,

βόλων, ποιῇ τὴν τελευταίαν ἐπὶ τῶν παρόντων προσευχὴν.
 Εἰπὼν τὸ ἐξ ἑθois ῥῆμα. δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἑνεκεν. ἐπισ-
 Φραγισάμενός τε τὸ ὕψιστον Ἀμήν, ἐξῆρεν τοῖς πόδας τοῖς ὤμας
 δραμόντας ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν μετάνοιαν εἰλομένον, καὶ ἐλέγχων
 τῶν τὴν ἀμαρτίαν πλῆσιως γεωργησάντων. Quæ verba ita
 reddidit Emericus Bigotius: Cum autem Comanis ap-
 propinquassent, pontis instar, ea prætergressi, extra mu-
 ros in matyrío, quinque aut sex millibus distito, manserunt.
 Eadem ipsa nocte apparuit ei loci illius martyr,
 nomine Basiliscus, qui Episcopus Comanorum cum esset,
 martyrium passus est Nicomediæ in Bitbynia, sub Maxi-
 mino, una cum Luciano Presbytero Antiocheno, dicens:
 Maçte animo, frater Johannes: crastina enim die una
 erimus. Prædixerat quoque, ut ajunt, ἔ' ibi perma-
 nenti Presbytero: Para locum fratri Johanni, venit enim.
 Oraculo fidens Johannes, sequenti die oravit milites, ut
 ad horam quintam usque ibi permanerent. Illi vero non
 auditis ejus precibus, inde abscesserunt, conjeçtis circiter
 triginta stadiis, rursus ad martyrium, unde discesserant,
 redierunt, cum graviter ille sese haberet; sic igitur rever-
 sus, candidas vestes, vita quam duxerat dignas requirit,
 exutusque prioribus, eas sibi jejunos induit, omnibus ad
 calceamenta usque mutatis: atque relinquant præsentibus
 distribuit. Et sumptis dominicis symbolis, coram adstan-
 tibus ultimam rationem facit. Et cum dixisset more suo:
 Gloria Deo propter omnia ἔ' ultimum Amen obsigna-
 set, extendit speciosos pedes, qui currerunt ad salutem
 eorum, qui elegerant pænitentiam, ἔ' ad reprehensionem
 illorum, qui peccata copiose excoluerant. Conf. qui de
 hujusmodi & aliis Præfagiis mortis peculiaribus scri-
 ptis egerunt. Gisb. Vöetius T. I. Disp. selectarum. Ma-
 gnificus Dn. Mayerus & Paulus Heigelius de Præfagiis
 mor-

mortis. Joh. Frid. Stockhausen, von wunderlichen Todes
Verbothen, & Joh. Mich. Sontagius *de Spectris & omni-
bus morientium.*

§ VI. Atat mihi in præsentiarum constitutum est
ad specialiora descendere, & in illas tantum appari-
tiones, quas ex pacto olim cum vivis inito, factas esse
Historici passim memorant, paulo penitius & accura-
tius inquirere: Scilicet fuerunt olim & nostra pariter
ætate homines, qui cum de statu animæ, qualis post
discessionem a corpore futurus esset, curiosius quam
par est solliciti, dubiis extricare se satis non possent,
mutuo convenerunt, invicemque receperunt, ut uter
prior obiturus esset, ille alteri, quid post fata cum
anima ageretur, candide exponeret. Dignum hocce
argumentum mihi visum est, quod sub disputationis
incudem revocarem, & in eo ingenii vires periclita-
ret. In quo autem ita versabor, ut prius exempla
quædam harum apparitionum notabiliora in medium
adducam, deinde vero judicium Theologicum, quid
hac de re habendum sit, Deo clementer annuente,
subjungam.

§ VII. Quod igitur ad Exempla attinet, diffiteri
non possum factum quandoque fuisse, ut licet pactum
aliquod præcesserit, quo mortalium alter alteri pro-
misit, si vivis excedat prior, se de animæ separatæ
immortalitate & statu superstitem edoctrum esse, is
tamen, post excessum e vita, non fuerit reversus,
adeoque amico de hoc tanti momenti negotio quic-
quam retulerit. Nam & Julium Canum, virum in-
primis magnum, a Cajo Cæsare supplicio destinatum
refert Seneca *l. de animi Tranquillitate* c. 14. cum jam
duci juberetur, tristibus amicis talem virum amissu-
ris,

ris, promississe, se studiose observaturum futura. *Vos quæritis, inquit, an immortales animæ sint? Ego jam sciam. Et in supplicii loco constitutus addit: observare proposui illo velocissimo momento, an sensurus sit amicus exire se; promisitque, si quid explorasset, circumiturum animos & indicaturum, quis esset animarum status.* Sed postquam in Cajano clade obisset, neminem unquam accessit, fideique datæ immemor extitit. Frustra etiam majorum nostrorum ætate Baranzanus Barnabita pollicitus est Mottano Vayero, celebri inter Scepticos Gallo, se post fata rediturum, & de statu animæ post sejunctionem a corpore nunciaturum. Nam ut ipse Vayerus tum alibi, tum in libro *de animæ immortalitate* testatum reliquit, nunquam reversus est Baranzanus, nec vel verbulo Vayerum, istud maxime desiderantem, informavit.

§. VIII. Liceret vero per hos stipulata illa post mortem apparitio impleta haud fuerit; non defunt tamen exempla aliorum, qui fidem datam post mortem liberarunt. In scenam igitur prodeat Marsilius Ficinus post fata Michaeli Mercato, amico suo vigilantem, contemplationibusque Philosophicis intento, juxta factam, cum in vivis esset, promissionem apparens, & de animæ post mortem vita testimonium perhibens. Quam apparitionem prolixè describit Baronius *ad An. Christi C D X I. n. 69. p. 371.* *Haud, inquit, inexplorata referam, sed quæ complurium eruditorum virorum scimus assertione firmata, immo & a religiosis viris ad populum pro concione sæpe narrata: Ego vero a quo accepi, auctorem proferam, nempe integerrimæ fidei virum Michaelem Mercatum Miniatensem, S. R. E. Protonotarium, probitate morum atque doctrina spectatum. Ipse enim narravit de avo suo, eodem quo ipse nomine nuncupato, Michaele Mercato seniore, cui*

C

cum

cum Marsilio Ficino nobilissimi ingenii viro summa intercedebat amicitiae consuetudo, parva & aucta philosophicis facultatibus: in quibus Platonem ambo affectabantur auctorem. Accidit autem aliquando, ut ex more, quidnam post obitum supersit homini, ex ejusdem Platonis sententia, sed non tamen sine trepidatione deducerent, quae labantia Christianae fidei sacramentis suffulcienda essent: eo enim argumento exstat ejusdem Marsilii ad ipsum Michaellem Mercatum erudita quidem epistola, de animi & Dei immortalitate. Cum vero inter differendum eorum progressa longius fuisset disputatio, eam ad calcem per ductam illo clauserunt corollario, ut juncta simul dextera pacti fuerint, uter eorum ex hac vita prior decederet, (si liceret) alterum de alterius vitae statu redderet certiore. Quibus inter se conventis, ambo jurati ab invicem discessere. Interlapso autem haud brevi temporis spatio, evenit, ut cum summo mane idem Michael senior, in philosophicis speculationibus vigilaret, ex inopinato strepitum velociter currentis equi, ejusdemque ad ostium domus cursum sistentis audiret, vocemque simul Marsilii clamantis O Michael, o Michael vera sunt illa. Ad vocem amici, Michael admiratur, assurgens, fenestramque aperiens, quem audierat, vidit post terga ad cursum iterum acto equo candido candidarum: prosecutus est eum voce, Marsilium, Marsilium invocans; prosecutus & oculis, sed ab eis evanuit. Sic ipse novi casus stupore affectus, quid de Marsilio Ficino esset sollicitius perquirendum curavit (degebat ille Florentiae, ubi diem clausit extremum) invenitque eundem illa ipsa hora defunctum, qua eo modo auditus & visus est sibi. Quid tum ipse? Licet enim antiquae probitatis vir esset, innoxiamque & proficuum omnibus vitam haecenus excoluisset, (prout decebat verum philosophum) ex eo tamen tempore, valedicens philosophicis disciplinis, solius Christianae philosophiae ceteris

cæteris eminentioris propensior cultor effectus, quod reliquum fuit temporis mundo defunctus, soli vitæ futuræ vixit, specimen edens absolutissimi omnibus numeris Christiani, qui inter Philosophos sui temporis magna cum laude claruerat, nulli secundus. Hactenus Baronius.

§. IX. Ejusdem generis pactum & hoc insecutam apparitionem Vincentius Beluacensis in speculo suo historiali L. XXVI. c. 89. refert: Circa annos Domini mille nonaginta in civitate Nannetis duo Clerici nondum patientibus annis presbyterii, literis affatim instructi, inter se multum amici, hoc pactum inierunt, ut qui prior eorum moveretur, alteri vel vigilantem vel dormienti, appareret, intra triginta dies, data acceptaque corporali fide. Non multo post tempore, unus eorum obiit. Trigesimo autem die adstitit alteri vigilantem, & nescio quid operis melienti, mortuus vultu exangui, & pallido, qui prior compellens: Agnoscis me? inquit. Anosco, respondit ille, & miror, quod ita tarde apparueris. Ille prius moram excusans, tandem veni, inquit, & adventus meus si volueris, tibi fiet commodus, mihi autem omnino infructuosus: nam sempiternis datus sum suppliciis. Ego, ait alter, juvabo te orationibus multis, jejuniis & eleemosynis. At ille respondit: Sine pœnitentia sunt judicia Dei in inferno, dum rotat astra polus; dum pulsat littora pontus: pro criminibus meis puniar, si totus mundus mihi remedia exquireret, æterna tamen, & innumera pœnarum genera patiar, & ut aliquam ex meis rationalibus pœnis cognoscas, en unam: Protendit manum sanioso ulcere stillantem. Videturne tibi, ait ille, levis? Cumque ille levem sibi videri referret, ipse mortuus curvatis in volam digitis tres guttas defluentis rabis super eum jaculatus est, quarum duæ tempora, tertia frontem contingentes, cutem sicut ignito jaculo penetraverunt, foramen

nucis capax efficientes. Illo magnam pœnam esse doloris clamore protestante: Hoc, inquit mortuus, erit tibi quam diu vixeris, & pœnarum mearum grave documentum, & nisi neglexeris, salutis tuæ singulare monimentum. Vade ergo, dum licet, muta habitum simul & animum, & esto monachus Redonis apud sanctum Melanium. Cumque ad hoc vivus respondere noller, mortuus eum oculi vigore perstringens: si dubitas, inquit, miser converti, lege literas istas, & hæc dicens, manum protendit tetricis notis inscriptam, in quibus Satanas & omne inferorum satellitium, Ecclesiastico cœtui gratias de tartaro emittebant, quod cum ipsi in nullo suis voluptatibus deessent, tantum numerum animarum subditarum paterentur ad inferna descendere prædicationis incuria, quantum nunquam viderint retroacta secula. His dictis, loquentis aspectus disparuit. Et audiens, omnia vendens & dans pauperibus sanctum Melanium adiit, & monachus ibi factus optime conversatus est.

§. X. Pactum etiam ejusmodi Martinus Del Rio Disquisit. Magic. Lib. II. Quæst. XXVI. sect. VII. p. 296. de Monacho quodam narrat apud Dominicanos Zamoranos. Is, inquit, cum quodam Minorita hoc pactum (nempe, ut is, qui prior moreretur, vivo appareat, eumque de suo statu faciat certiores) inierat. Moritur Minorita, & post dies aliquot apparet stipulatori mensas sternenti; & ait, se expiatorium circumgestare ignem. Et ad cruciatus sui indicium, manum mensæ lignæ crassæ impressit: eamque alte admodum combussit. Notam hanc audiivi ab oculatis (ut agebant) testibus, superesse manus mensæ inustæ, & ad perpetuam rei memoriam parvulo clatro ferreo obtectam: & narrat in Chron. Dominicanorum Fratr. Anton. Senensis, ut de re nihil sit dubi-

dubitandum. Quæ vero Tilemannus Bredenbachius, Lib. VII. *Collat. sacr.* c. 46. p. 739. recenset, probet quisquis voluerit: Ita vero se habent: *D. Martinus Duncanus, Decanus Hagensis, vir doctrina & vitæ integritate commendatissimus retulit, se adhuc apud Harlemiam agente ibidem contigisse circa annum Domini 1557. ut Anabaptista quidam, nomine Adrianus, matrem suam, adhuc catholicam conaretur in suam sectam pellicere. Accidit autem, Anabaptistam illum in carceres conjici, ultimoque supplicio adjudicari; ad quod cum jam deducendus esset, accessit cum mater rogans, ut post obitum sibi appareret, seque de statu suo certiores redderet; quem si felicem cognosceret, se in eandem doctrinam concessuram. Filius supplicio affectus paulo post matri apparuit in forma teterrimi, nigerrimi; que canis, ajens, se esse ejus filium, ac perpetuo damnatum.*

§. XI. Ejusdem commatis est, quod de Silone, vel, ut aliis dicitur, Sirlone Magistro paciscente, (quem tamen Simonem Parisiensem fuisse ex literis Thomæ Reinesii ad B. Jac. Thomasiū exaratis observat Magnus Dn. D. Mayerus in Program. ad Disp. Inaugur. Joh. Alb. Fabricii p. 8.) communiter Pontificii narrant. Vid. Jac. de Voragine c. 158. Petr. de Natalibus L. X. c. 8. Pelwart de Themelwar in Pomario Serm. XIII Part. æstival. f. 148. Meminit quoque ejus Antonius de Wood, in Historia Universit. Oxoniensis, cujus verba digna sunt, quæ adscribantur; ita autem p. 20. & 21. *Quoniam, inquit, de Arte sophistica jam agimus, haud abs re fuerit illa attexere, quæ Jacobus Januensis de Silone quodam Magistro Parisiensi prodidit (qui tamen a Magistro Odone de Seryton vel Ceriton anno Domini c. CLXXXI. florente, Serlo nominatur.) Huic au-*

tem discipulum quendam fuisse refert Januensis, artis, quam prædiximus, studiosum adeo, ut eidem diebus quoque festis insudare non intermitteret. Ad virum hunc morbo exitiabili implicitum, extremumque spiritum trahentem, accessit Silo, impenseque rogavit, ut si mori eum contingeret, ad se brevi remearet, certioreque de statu ejus inter defunctorum animas faceret. Ille vero fato post paulo defunctus idem fertur præstitisse: Apparuit enim caputio, argumentis una Sophisticis ardentique flamma referto, indutus, his sese præmiis, ob egregiam, qua pollebat, fallendi artis peritiam, cumulatam ingeminans. Porro autem cum Silo pœnam haud ita molestim arbitratus, porrecta manu flammam tentaret, tantis repente cruciatibus conflictabatur, ut affirmante spectro eosdem se toto corpore pati in animo statim decreverit, mundo valedicere, Deoque ac rebus sacris in posterum vacare; quapropter accitis confestim discipulis, hoc illud distichon abscessurus donavit:

Linguo Coax Ranis, Cras corvis, vanaque vanis:

Ad Logicam pergo, quæ mortis non timer Ergo.

Hæc autem fabula (neque enim alio eam nomine signandam arbitror) ad Oxonienses brevi, ut in pervetustis quibusdam scriptis reperio delata, tanta eos formidine percussit, ut Scholaris quidam exercitia pro gradu præstiturus, Opponentem, argumentis fallacibus utentem, his palam verbis redarguerit: Profecto profecto, Domine Sophista, si ita procedis, protestor coram hac concursione, quod non tibi dabo responsam; quæso, Domine, memento discipuli Magistri Silonis Parisiis &c. subinnuens nimirum, quod si dolosis ejusmodi ratiociniis insanire pergeret, consimilis pœnæ discrimen adiret.

§. XII. Majorem meretur fidem, quod ex Memo-
riis Rochefortii (Memoires de Mr. L. C. D. R. p. 417.)
his verbis recenset Erasmus Francisci in *Infernali Pro-
teo* Histor. 5. p. 17. sqq. Zwo Personen von Condition
lebten mit einander zu Paris in vertrauter Freundschaft,
und waren gleichsam beyde ein Herz; nemlich der Marquis
oder Marggraf Rambouillet, ältester Bruder der Herzog-
in von Montausier; und der Marggraf von Preci, der
älteste des Hauses von Nantovillet, in welchem sich unter
andern ein Reichs-Canzler befunden, der unter der Regie-
rung des Königs seiner Zeit, bey selbigen in so hohen Gna-
den war, daß derselbe durch seinen klugen Kopff alle Befeh-
le ließ ergehen, und ihm mit einer unbeschnittenen Gewalt,
das Regiment zu führen erlaubete, auch endlich einen Car-
dinal: Hut ihm erlangte. Diese beyde Marggrafen giengen
in den Krieg: wie in Frankreich gemeiniglich alles, was
fürnehm, aus dieser Blut-farbenen Ruhm: Quelle Glück
und Reputation zu schöpfen, bemühet ist. Wie nun der
Krieg eine tägliche Schule und Lehre der Sterblichkeit ist,
obgleich die wenigste unter seinen Discipulen drauff mer-
cken: also veranlassete es auch einsmahls diese beyde Herzens-
Freunde zu einem Gespräch von den Sachen der andern
Welt, und nachdem sie davon mancherley Discourse ge-
führt, daraus gnugsam erhellete, daß ihnen nicht alles ein-
gehen wolte, was man davon sagt; thaten sie einander die
Versprechung, daß welcher unter ihnen am ersten stürbe,
derselbige soll dem andern seinem guten Gesellen und Freun-
de alsdenn von dannen Zeitung bringen solte: gaben auch
einander darauff einen Handstreich, zum Pfand: Zeichen,
daß sie ihr Wort halten, und solches Versprechens einge-
denck seyn wolten. Hernach ließen sie die Materie fahren,
und fiengen an von andern, gleichfals ernstlichen Sachen

zu reden. Hiernächst verflossen zween oder wol drey Monate, ohn daß sie weiter dran gedacht hätten, was sie einander dißfalls zugesagt. Unterdessen kam die Zeit, daß man ins Feld und zur Armee geht, herbey; und verreisete deswegen der Marggraf von Rambovillet in Flandern, der Marggraf von Preci aber mußte zu Paris bleiben, bey einem Bader, Nahmens Dupin, in der S. Antonius Gasse: alda ihn ein böshafftes Fieber arrestirte, und von dem Feldzuge abhielte. Über einen Monat oder fünf Wochen hernach, ward früh Morgens um sechs Uhr, als der Marggraf von Preci sich noch im Bette befand, gähling der Vorhang des Bettes weggerissen, deswegen sich der Herr von Preci herum warff zu sehen, wer es doch wohl seyn möchte, der den Vorhang weggezogen; Und siehe! da erblickte er den Marggrafen von Rambovillet, der in Stiefeln und Sporen vor ihm stand. Er wolte demselben um den Hals fallen, und damit eine Freude über seine Wiederkunft bezeugen: Jener aber wich ein paar Schritt zurück, und sagte zu ihm, es wäre nicht mehr um die Zeit, daß man einander mit dergleichen Freundlichkeiten begegnete: Er käme jeko nur allein deswegen, daß er sich seines Versprechens, so er ihm gethan, möchte entbinden. Er wäre gestern Abends in einem Scharmüzel geblieben: Es sey nichts gewissers noch wahrhaftigers, als dasjenige, was man hier in dieser, von der andern Welt, sagte; Darum solte er bedacht seyn, sein Leben anders zu führen, weder er anizo noch thäte, und solches ja nicht aufschieben, sintemal dasselbe bey dem ersten Treffen drauff gehen würde. Wie seltsam und fremd diese Rede dem von Preci vorgekommen kan man leicht gedencken. Unterdessen kunte er doch dasjenige, was er hörte, noch nicht gläuben: sondern bildete

bildete sich ein, sein guter Freund rede solches im Scherz und aus Verirung: schwang sich derothalben zum Bette heraus, um denselben zu umarmen; umfieng aber anders nichts als einen Wind. Und der von Rambovillet, da er sahe, daß er ihm nicht wolte glauben, zeigte Ihm den Ort des Leibes, wo der Schuß hineingegangen, nemlich in die Lenden, allda man noch das Blut sahe herab fließen, hernach verschwand er und hinterließ den von Preci in solchen Schrecken, der nicht zu beschreiben. Ubi notandum, dicta Marggrafii de Rambovillet vera fuisse: Eum enim in velitatione occubuisse, novellæ abhinc ex Flandria referebant; & Marggrafium de Preci prima in pugna vitam cum morte commutaturum esse, tempus subsequens maximo cum dolore totius familiæ illustris docuit, quæ omnia memoratus autor prolixè narrat.

§. XIII. Nec minus memorabile est, quod extat apud Josephum Glangvil, quondam Regi Britanniaë a concionibus aulicis, & membrum præcipuum societatis Curiosorum in *Sadducismi Triumphati* Part. III. p. 139. seqq. (qui liber primum idiomate Anglicano exaratus fuit, postea vero An. 1701. in Germanicam versus hisce verbis: Præmittitur titulus: Major Georg. Sydenhams Geist erscheint dem Capitain William Dycke. Extract aus einem Brieffe von Mr. James Douck von Mongton an Mr. Joseph. Glangvill. Hinc res ipsa narratur: Betreffende die Erscheinung des Geistes von Major Georg Sydenham, weiland von Dulverton in der Grafschaft Somerset, dem Capitain William Dycke wiederfahren, des weyland von Skilgate auch in derselben Grafschaft, und nunmehr ebenfalls todt ist, davon hat mir der berühmte und hochgelahrte Doctor, Thomas Dyke ein naher Bluts-Verwandter des Capitains, Erzählung gethan, wie folget:

D

Kurz

Kurz nach des Majors Tod ward der Doctor zu ein in eben dem Hause erkranktes Kind gefodert; hingehende sprach er unterwegs an bey dem Capitain, der erboth sich jenen ganz dahin zu vergesellschaften, denn er müste doch, wie er sagte, desselbigen Abends hingegangen seyn, wenn schon er diese angenehme Gesellschaft nicht angetroffen hätte. Als sie nun waren da gekommen, und von den Leuten im Hause mit aller Höflichkeit bedienet worden, begaben sie sich frühzeitig zu Bette, welches sie begehret hatten, daß nur eines von sie beyde möchte seyn. Eine Weile gelegen habende, da klopfft der Capitain und befiehlt dem Knecht, ihm zwei Kerzen herauff zu bringen, von den dicksten und längsten, die er könnte kriegen, und dieselbe anzuzünden: Darauff fragte der Doctor den Capitain, was er doch damit im Sinn hätte? Der Capitain antwortete: Herr Vetter, ihr wisset wol, wie ich mit meinem Major pflegte zu disputiren, ob ein Gott sey, und ob die Seele unsterblich: in welchen Stücken wir noch nicht haben können eine Aufschlüsselung finden, wie sehr wirs auch gesucht und verlangt; deßhalben ward endlich auffß beständigste zwischen uns beyden abgeredet, daß, welcher von beyden zu erst würde sterben, der solte die dritte Nacht nach seinem Begräbniß, zwischen zwölf und Ein Uhr in dem, hier im Garten stehenden Sommer-Häuflein erscheinen, und da einen vollen Bericht von diesen Sachen abstaten, an den nachgebliebenen, der gewiß auff die bestimmte Zeit da gegenwärtig seyn, und sein Genügen empfangen solte. Nun ist diese, sprach der Capitain ferner, die bestimmte Nacht, und ich bin hier gekommen, mit Vorsatz, meine Zusage zu erfüllen. Der Doctor rieth es ab, und führete ihm zu Gemüth, die solchen ungewöhnlichen Vornehmen obschwebende Gefahr, davor er keine Versicherung könnte haben; und daß der Teuffel durch

eins

eine behende List sich dieses verwegenen Vornehmens leicht könnte bedienen, zu seinem Vortheil, und zu äußerstem Verderben des Capitains. Der antwortete: Er hätte sich feyerlich eingelassen, und nichts sollte ihm vom Worthaltung zurücke halten. Und sagte weiter: Wo dem Doctor beliebt, eine Weile mit ihm wacker zu bleiben, es sollte ihm lieb seyn; wo nicht, möchte er sich zur Ruhe legen, er selbst aber bliebe entschlossen, zu wachen; damit er ohnfehlbar auff bestimmte Stunde zugegen sey. Zu dem Ende legte er seine Sack-Uhr vor sich nieder, und so bald er dabey merckte, daß es halber Zwölff ist, stehet er auff, nimmt in jeder Hand eine Kerze, und gehet aus zu einer Hinter-Thür, davon er sich den Schlüssel vorhero hatte geben lassen, und wandelt nach dem obberührten im Garten stehenden Lust-Häuslein, allwo er drittehalbe Stunden lang besizen geblieben; und wieder zum Doctor kommende sagte: Er hätte nichts ungewöhnliches weder gehört, noch gesehen; aber ich weiß gewiß, sprach er, mein Major würde keines weges unterlassen haben zu erscheinen, wäre es, daß er hätte können. Ungefähr sechs Wochen nach diesem ritte der Capitain nach Caston, daselbst seinen Sohn in Kost zu bestellen, und der Doctor war eben ohngefähr wiederum sein Reise-Gefahrte. Sie logirten daselbst in der Herberge, genant der grosse Christopher, und schlieffen da zwei oder drey Nächte, jedoch nicht beyeinander in einem Bette, als vorhin zu Dulberton, sondern ein jeder in einer besondern eigenen Kammer. An dem Tage ihrer Abreise des morgends blieb der Capitain in seiner Kammer länger, denn er gewohnet war, verziehende, vor des Doctors Kammer anzusprechen. Endlich kommt er hinein, aber in Angesicht so gestaltet, daß er ihm selber kaum gleichete; Haare und Augen starre stehende, und sein ganzer Leib zitternde und bebende. Der Doctor mit Verwunderung

derung fragte bald: Was ist euch widerfahren, Herr Vetter? Der antwortete: Ich habe meinen Major gesehen. Worauff der Doctor ein wenig zu lächeln begunte. Aber der Capitain versetzte gleich darauff: Hab ich ihn je mein Lebetag gesehen, so habe ich ihn nun eben izt gesehen; und erzehlete dem Doctor, was ihm begegnet war, in solcher massen: Diesen Morgen, als es schon Tag geworden, kommt einer zur Seiten meines Bettes, ziehet plözlich den Umhang zurück, und spricht: Capitain, Capitain! (so pflegte der Major den Capitain wol zu nennen, als mit einer Redensart von sonderlicher Vertraulichkeit.) Dagegen sagte ich: was ist's, lieber Major? Da antwortete er: Ich konte auff die bestimmte Zeit nicht kommen, aber ich bin nun kommen, euch zu berichten, daß ein Gott ist, und fürwahr ein sehr gerechter und erschrecklicher, und wo ihr nicht umkehret, so werdet ihr's so befinden. Auf der Taffel, (fuhr der Capitain fort,) lag mein Degen, der mir ehemahls vom Major geschencket ist. Das Gespenst um die Kammer einmal oder zwey überspazirt habende, nahm den Degen, zog ihn aus, und findende ihn nicht so sauber und bland als billich: Capitain, Capitain, sprach es, dieser Degen pflegte auf solche Weise nicht gehalten zu werden, zur Zeit, da er mein war: nach solchen Worten verschwand es plözlich. Der Capitain blieb nicht allein ganz gewisse dessen, was er gehöret und gesehen, sondern getrug sich auch so, daß man spürete, daß es ihn sehr eingenommen hielt. Sein vorig lustiger Humor war mächtig verändert, so gar, daß er desselben Mittages kaum ein Bißlein Essens genoß, obgleich die Freunde an demselben Orte ein gut Mahl zu Abschied zubereitet hatten; Ja man spürete, daß, was der Capitain gesehen und gehöret hatte, ihm noch lange hernach beyblieb; seine Bekandte und Freunde urtheilen,

len, daß es ihm ganz nahe müsse angelegen, und seines todtten Freundes Worte ihm öftters frisch in die Ohren müssen geschollen haben seine ganze übrige Lebzeit hindurch, so ungefähr zwey Jahr gewesen.

§. XIV. Idem laudatus auctor duo alia apparitionum exempla ex auctoribus fide dignis recenset, p. 149. sqq. Nam & Pater Filiae, & Filia Patri post mortem apparuisse fertur. Dabimus rem propriis auctoris verbis delineatam. De prima sic scribit: Von Erscheinung Mr. Watkinsons Geistes an seiner Tochter Toppam, enthalten in einem Brieff von Mistris Taylor of the Ford by Saint Neots geschrieben an Doctor Ezechias Burton, Mein Herr. Ihm und seiner Ehe-Liebsten meinen Ehrenwilligen Dienst zuvor. Zur Antwort auff seine Frage dienet hiemit, was ich aus meines Vattern Munde gehöret, wie folget: Ihr Name war Maria Watkinson, ihr Vater wohnete auff Smithsfeld zu London, sie aber war verheyrathet an einen Francis Toppam, und wohnete zu Yorck mit demselben ihrem Ehemann, der nicht von den besten war: Sie war auch gegen ihrer Eltern Willen entführet, so daß dieselbe ihn nicht liebten, sie aber kam öftters zu ihnen. Als sie nun leztmahls bey ihnen war, sagte sie beym Abschied nehmen zu ihrem Vater: Sie befürchtete, Sie würde ihn nimmer wieder sehen. Er antwortete: Solte er sterben, wo jemahls Gott den Verstorbenen erlaubete, die lebende zu sehen, so wolte er sie wieder sehen. Nachdem er dann nun schon ein halb Jahr ungefehr begraben gewesen, liegt sie in einer Nacht zu Bette, und kan nicht schlaffen, bald hört sie eine Music, und die Kammer wird heller und heller; und sie ganz vollkommen wacker seynde, siehet ihren Vater stehen, zur Seiten ihres Bettes, der spricht zu ihr: Mary, habe ich dir nicht gesagt, ich wolte dich ein-

D 3

mahl

mahl wieder sehen? Sie nannte ihn Vater, und redete von vielen Dingen, und er geboth ihr gedultig zu seyn, und ihre Pflicht gegen ihre Mutter zu erfüllen. Unter andern zeigte sie ihm an, daß siedert seinen Absterben sie eines jungen Kindes genesen, worauff er sagte: Sie würde desselben Kindes nur eine kurze Zeit zu warten haben. Er sagte zuletzt: Was sie ihm noch mehr zu sagen hätte, möchte sie nun ihunder thun, dann er müste gehen, und sie würde ihn von nun an nimmer wieder sehen, bis sie beyde wieder zusammen kämen im himmlischen Reich. Darauff wurde die Kammer finsterer und finsterer, und wie seine Ankunfft, so war auch sein Abzug mit einer schönen Music. Und sie sagt, daß sie nach der Zeit niemahls weder von ihm getraumer, noch seine Gestalt wieder gesehen. Er war ein sehr redlicher und gottseliger Mann, so weit ich ihn gekannt habe. De posteriori apparitione ibidem legimus: Dem Doctor Farrer erscheinet seiner verstorbenen Tochter Geist. Extract aus einem Brieff von Msr. Edward Fowler an Doctor Henry More, datiret den 11. May 1678. Diese Woche erzählte mir Ihro Ehr: Würden Msr. Pearson, Prediger in dieser Stadt London, daß seiner Frauen Groß Vater, Namens Farrer, ein Mann von grosser Gottesfurcht und Königl. Leib-Medicus, mit seiner eignen Tochter Mistris Pearson, ihrer Mutter, einer sehr andächtigen Seelen einen Bund auff sein Begehren gemacht, daß wer von beyden erst sterben würde, wo selig, solte nach dem Tode dem Nachgebliebenen, wo möglich, erscheinen: Die Tochter hatte, jedoch nicht ohne Schwürigkeit, darinn gewilliget. Einige Zeit hernacher kam die Tochter, die zu Gillingham Lodge, zwe Meilen von Salisbury wohnete, ins Kind-Bette, und aus Versehen hatte man ihr ein schädliches Getränck, an statt des vor sie verordneten gereicht, wovon

wovon sie plötzlich starb. Ihr Vater wohnte und war damals eben zu London; und als er auf dem Bette lag die Nacht da sie gestorben, kommt sie gleich also fort, und öffnet die Cortinen, und schauet ihn an. Er hatte dazumahl noch nichts gehöret, daß sie sich übel auff befunden; allein auff diese Erscheinung verkündigte er seiner Magd vor gewiß, seine Tochter müste gestorben seyn.

§. XV. Sed satis jam Exemplorum est, ex quibus elucet, quo usque nimia mortales adegerit curiositas, ut vivi a mortuis edoceri voluerint, quid de vita hominis post mortem sperare debeant. Tempus est, ut Judicium etiam Theologicum subjungam, & pro virium modulo, paulo accuratius exponere annitar, quid de ejusmodi apparitionibus ex pacto factis habendum sit: ubi ante reliqua notandi veniunt Athei, qui petulante cachinno hæc omnia rident, & nec oculis nec auribus suis credentes totam rem pro phantasmate, atræque bilis effectû, imo universas ejusmodi relationes pro totidem fabulis otiosorum, vel insanorum, aut nimis meticulosorum commentis habent. Quo ipso scenæ suæ inferviunt, ne scilicet, vel animæ post mortem immortalitatem, vel Diaboli fraudes operationesque concedere necesse habeant. Ita Balthasar Bekkerus fidem ejusmodi relationibus simpliciter derogat Lib. IV. der bezauberten Welt c. 16. sqq. & c. 33. p. 292. ita inquit: Nicht eines von allen Exempeln ist, da es nicht an einen oder andern vornehmen Umständen gebricht, die nöthig wären zu wissen, so man etwas davon schliessen solte; nicht eines, da es nicht an der Gewißheit und gutem Beweis mangelt; nicht eines, nicht Ursache sey zu vermuthen, daß es durch Betrug angestellet worden. Sehr viel ist nur durch Einbildung geschehen, oder durch Vorurtheil grösser ausgegeben worden, und
außer

ausser diesem ist alles natürlich, was drinnen ist, aber un-
gemein, aber die Ursachen bey den meisten nicht bekandt.
Ist demnach keine Zauberey, sondern nur in der Meynung
der Menschen, kein Gespenst, keine Wahrsagerey noch Be-
sessenheit, die von dem Teuffel herrühret. Cujus vestigia
pressius adhuc premit Dn. s. Chr. Thomasius, scribens:
Ich kan es nicht glauben, daß er (der Teuffel) können ei-
nen Leib annehmen, und in einer von diesen oder andern
Gestalten den Menschen erscheinen. Ich glaube, daß die-
ses alles entweder Erfindungen von müßigen Leuten sind,
oder falsche Erzählungen derer, die andere betrügen wollen,
sich dadurch ein Ansehen zu machen, oder Geld von ihnen
zu bekommen &c. Erinnerung wegen seiner künftigen Win-
ter-Lectionen. 1702. p. 14. 15.

§. XVI. Sed vereor, ne his nimium sapientibus
accidat, quod Gentium ille magnus Apostolus Paulus
scribit Rom. I. 22. *Quum se profiterentur esse sapientes,
stulti facti sunt.* Utut enim negari nequeat, magnam
esse, inprimis apud ægrotos, mœrentes, furiosos ac
melancholicos phantasiæ vim, ita ut tragelaphos cen-
taurosque fingant, & multa sæpius videre sibi imagi-
nentur, quæ revera non sunt, nec apparent, per-
inde ac Antiphones apud Aristotelem *Lib. 2. de Anima*,
suam imaginem sive simulachrum in aëre sibi, quasi
in speculo propter oculorum vitium semper obser-
vari existimabat, aut quemadmodum Joh. Bapt. van
Helmont per visionem animam propriam intuitus est,
in forma spissioris & caliginosæ nebulæ, prout ipse
sibi persuasit in *Venatione scientiarum* Opp. p. 14 Conf.
quæ disputat Cardanus *de subtilitate* L. XVIII. pag. 951.
sq. ostendens, qua ratione Mortui & Dæmones natu-
raliter videri possint. Quamvis etiam haud raro sen-
sus

sus externi homines, præsertim meticulosos ac superstitiosos, fallant, resque naturales, & artificiales simplices quandoque decipiant, ut pro larvis & spectris habeant, quæ ex naturalibus proficiscuntur causis: qua de re evolvi meretur Del Rio in *Disquisit. Mag.* L. II. qu. XXVII. sect. I. p. 297. & Ludov. Lavaterus de *Spectris Part. I. c. 2. 3. 4. & II.* Conf. etiam Gisb. Voetii *Disput. select. T. I. Disp. XLIX. de Spectris, pag. 995.* Imo licet dolis quoque & fraudibus ad decipiendum alios quandoque usi sint male feriat homines, imprimis apud Pontificios Monachi & Jesuitæ, qui variis modis alios dementarunt, ut aliquam argenti vim colligerent, & voluptatibus impenderent, prout ex Historicis fide dignis prolixè demonstravit Lavaterus *l. c. c. VI. & sqq. p. 31.* & suo jam tempore ipse Erasmus passim in *Colloquiis & Epistolis* notavit. Quamvis etiam in uno atque altero superius allegato Exemplo dubium circa ejus veritatem moveri omnino possit, quod ipsimet candide indicavi: Non tamen propterea omnia veterum æque ac recentiorum historicorum testimonia, anilibus accensenda veniunt fabulis. Hoc enim modo universa historiæ Secularis & Ecclesiasticæ certitudo dubia redderetur, & penitus infringeretur. Numne autem propterea, quod passim nonnulla in historia reperiantur falsa ac supposititia, nihil veritati consentaneum ab ullo scriptore prolatum esse putabimus? Qui forte sic concluderet, idem mihi agere videretur, quam si ex eo, quod copiosa hinc inde reperitur moneta adulterina, nullam genuinam ac probam esse colligeret: aut si ex eo, quod stultorum plena esse omnia, propter horundem multitudinem, in proverbio fertur, nullum inter mortales sapientem superesse censeret?

E

Fallant

Fallant licet aliquando sensus externi; nunquid propterea nunquam oculis & auribus credemus? Ægrent alii & falsis phantasiæ imaginationibus laborent; an nemo propterea sanus & mentis suæ compos nobis videtur? Fallunt itaque ipsi & falluntur, quicunque falli alios & decipi quibuscunque relationibus ejusmodi putant, quique promiscue vera cum falsis rejiciunt; quod Bekkerum fecisse recte observat Dn. Christ. Thomasius, nimis alioqui incredulus, dum *disser.* ad Poiret. p. 38. *sqq.* de Bekkero ita judicat: *Virum alias doctissimum & inculpatae, quamdiu vixit, vitæ, principis Philosophiæ, quam excoluit, in devia abreptum esse, & cum abusum, b. e. superstitionem & nimiam credulitatem taxare debuisset, maluisse rem omnem auferre.*

§. XVII. Certe ejusmodi homines simile quid patiuntur (ut loquar verbis incluti inter Byzantinos Historici Georgii Pachymeris a Friderico Spanhemio in Elencho Controversiarum p. 664. allegatis) iis, qui stomacho crudi & infirmo, ubi cibum utilem, & facilis concoctionis perceperunt, alia superingerunt non salubria, gulæ quadam aviditate, unde contracta nausea profuturum alimentum, si solum fuisset, una cum noxio pariter evomunt. Bene Lavaterus *Part. I. de spectris c. ult. p. 135.* Qui multiplicia hæc & consentientia testimonia veterum & recentiorum prorsus negare audet, indignus (me quidem judice) videtur, cui affirmanti aliquid, credamus. Nam ut magnæ levitatis est indicium, si quis promiscue omnibus, qui affirmant spectra vidisse statim credat: ita ex opposito maxima est impudentia, si quis omnia, quæ a tot, & fide dignis historicis, Patribus, & aliis magnæ auctoritatis & gravibus viris affirmantur, temere & imprudenter rejicit. Prolixius hæc deducere & de veritate Ap-
pari-

paritionum & Spectrorum disputare possem, nisi provincia illa jam occupata esset ab aliis. Conf. Brochmandi *System. P. I. c. II. qu. 16. p. 106.* Balduinus in *Cas. Consc. L. III. c. VII. p. 609. sq.* Joh. Meisnerus *dissert. de Apparitionibus Dæmonum* Witteb. Ao. 1654. habita Misler in *Cas. Consc. c. 4. sect. 4. qu. 2. p. 87. sq.* Christ. Donati & M. Sim. Frid. Frentzelius *diff. Phil. Camerarius Horarum succisv Cent. I. c. LXX. p. 322. sqq.* Majolus *Dierum Canicul. T. II. p. 561. sqq.* & Tom. VII. *Colloqu. 3. p. 340. sqq.* Erasmus Francisc. im Höllischen *Proteus* p. 1. Gerh. Joh. Vossius *L. I. Theol. Gentil. c. VI. p. 42. sqq.* Ludov. Lavaterus *de Spectris.* Gisb. Voetius *Disp. select. Tom. II. Diss. VI. p. 98. sqq.* Abrah. Heidanus *de Origine Erroris* L. II. c. IV. art. 3. Reinerus Vogelsangius in *Exercit. Theol. n. XXIII. p. 638. sqq.* Joseph. Glangvil. in *Sadducismo Triumphato* p. 1. Martin Del-Rio *Disquisit. Magic. L. II. p. 93. sqq.* multique alii. Speciatim contra Bekkerum evolvi merentur, qui ex professo illum refutarunt, quales præter Anonymos Belgas sunt Maestricht, Marckius, Joh. van der Wayen, P. Hulsius, Ewerhard van der Hooght, Joh. Aalstius, Paulus Steenwinckel, Poiretus & imprimis Melchior Leydekker. Ex nostris huc spectant Mich. Berns, in der dreyfachen Welt, der Christen, Phantasten und Bezauberten. Pet. Goldschmiedt im Höllischen *Morphæus contra Bekkerum &c.* Et cum Bekkerus sua præcipue ex Reginaldo Scoto & Anton. van Dalen desumpserit; præ cæteris evolvatur Guil. Perkinsi *βασικανολογία* Opp. T. I. p. 1003. sqq. quæ teste Leydeckero l. c. p. 52. Reginaldo jam memorato opposita est, in qua, si quis paulo accuratius argumenta pensitaverit, simul nervos omnes &

Bekkero & Differtationi Thomasiae de Crimine Magiae præcisos esse nullo negotio deprehendet.

§. XVIII. Quibus præsuppositis porro disquirendum est: Utrum id, quod apparet, ipsa hominis demortui anima sit, quæ vi pacti & promissi, dispensante ita divino numine reversa, se vere præsentem sistat? Sunt, qui ipsam hominis mortui animam post fata apparere contendunt. Nam Platonicos veteres ea opinione imbutos fuisse, quod animæ defunctorum subinde ad homines vivos revertantur, seque iis conspiciendas, audiendasque præbeant, terrore eosdem percellant & discrucient, ex ipso Platone in *Phædone* seu *Dialogo de Anima*, Porphyrio, Athenæo, Maximo Tyrio, Eunapio aliisque constat. Unicum producam testimonium Appuleji, qui ex mente Gentilium lib. de *Deorum secretis* p. 120. scribit: *Animum humanum exutum & liberum, stipendiis vitæ corpore suo abjuratis, vetere latina lingua Lemurem dictitatum. Ex hisce ergo, inquit, lemuribus, qui posterorum suorum curam sortitus, pacato & quieto numine domum possidet, Lardicitur familiaris. Qui vero propter adversa vitæ merita, nullis bonis sedibus in terra vagatione, ceu quodam exilio, punitur, inane terriculamentum bonis hominibus, cæterum noxium malis, hunc plerique Larvam perhibent.* Ex qua vana Gentilium persuasionem, apud Romanos veteres *Lemuria* seu festa lemuribus sacra originem traxerunt suam, in quibus fabam noctu jacere solebant, Lemures se ex domo ejicere clamantes: quam tamen fabam nigram esse oportebat, ipsamque lotis manibus & pede nudo per ora versare & post terga rejicere, ærisque tinnitum facere, utque Lemures fabis redempti domo abirent,

rent, novies orare; idque Majo mense tribus noctibus fiebat, donec solutis religione animis, manes expiatis ducerent. Vid. Alexander ab Alexand. *Genial. Dier. L. III. c. 12.* Lylius Gregor. Gyrالد. in *Histor. Deorum syntagm. 7. Op. T. 1. p. 215.* & *syntagm. 17. de sacrificiis Ib. p. 535.* Dempsterus in *notis ad Rosin. Antiquit. L. 1. c. 10. p. 16.* & ipse Rosinus *Antiquit. Roman. L. IV. c. 9. p. 271.* Imo apud Gentiles in more positum fuisse annua festa facere, quæ appellabantur *Purificationes pro animabus defunctorum*, ne vivos apparitionibus perterrefacerent, atque inde mensem Februarium nomen sortitum esse, testatur Abulensis *Quæst. XV. ad Cap. XV. Levitic.* respiciens forte ad *Feralia* hoc mense celebrari solita, de quibus Ovidius:

*Hanc quia iusta ferunt dixere Feralia lucem,
Ultima placandis manibus illa dies.*

Conf. Rosinus l. c. *L. IV. c. 6. p. 255.*

§. XIX. Eandem opinionem non immerito Rab-
balistis Judæorum Rabbiniis tribui, ea satis edocere
possunt, quæ ex libro antiquissimo Zoar famosissimus
ille Apella R. Menasse Ben Israel *L. II. de Resurrectione
Mort. c. 6. p. 171.* adducit: *Quare, inquit, lubet amplecti
opinionem antiquiorum, quam in libro Zoar expressam le-
gimus: Quæ hoc fundamento nititur, quod Deus dicitur ex
purissima materia X. scriphot sive divinas lucas fecisse, &
ex impuriori alios X. spiritus, potentias exteriores, quos
vocant קליפין sive putamina. Decem priores sunt sum-
mi & supremi, & alii decem sunt inferiores seu subluna-
res. Idcirco certe statuendum esse dicunt, dari spiritus
quosdam, quorum tanta potestas in animas hominum defun-
ctorum sit, ut eas sibi subjectas habeant, & quo ipsis vide-
tur corpore induant. Sed necesse est, ut id faciant intra*
E 3 *spati-*

spatium XII. mensum, post excessum hominis: Nam per id tempus sæpenumero (uti in Gemara Sabat legitur) anima ascendit & descendit ad corpus. Et ratio est, anno integro anima non omnino abest a corpore suo, neque amorem domicilii sui plane abjicit: hinc quamdiu annus iste absolutus non est, remigrare ac detrabi potest a spiritibus in corpus suum, quippe qui in aëre habitant. Atque hæc verissimillima opinio est; dicendum proinde est, potuisse Saullem alloqui, eique futura prædixisse. His adstipulantur Muhammedani, qui itidem animarum a corporibus separatarum apparitiones credunt, uti ex Surata IX. & XXVI. constat. Nec Indos, Brachmanos, Calecutios, Malabareses ab hac opinione alienos esse, testatur Paulus Venetus L. III. c. 28. Imo Floridenses & Peruvios eodem errore fascinosos esse Levinus Apollomus in historia Peruviae commemorat.

§. XX. Ad quorum omnium consensum communiter Pontificii provocare solent, imprimis Lojolitico-
rum par nobile fratrum, Del-Rio *Disquisit. Magic. Lib. II. Quæst. XXVI. Sect. IV.* & Casp. Schottus *Phys. Curios. L. II. c. 19.* qui ut animas hominis mortui apparere ostendant, undique argumenta & testimonia corroborant. Neque insolens est Pontificiis, ut errores quomodocunque pallient, animarum apparitiones vel e cælo, vel e purgatorio vel ex ipsis inferni faucibus fingere, ut scilicet operum merita, cultum sanctorum idololatricum, eleemosynas & preces pro defunctis, & in quo defendendo ventris causa, nihil intactum relinquunt, purgatorium, deficiente Scriptura, superstitioso populo eo facilius persuadeant. Sic enim mendacia mendaciis tegenda esse arbitrantur, ne perpluant. Vid. Jac. de Clusa, Cartusianus Theol. Doctor, qui

qui peculiarem librum scripsit *de Apparitionibus animarum separatarum*, Burgdorf an. 1475. impressum; Similiter Petrus Thyraeus in peculiari *de Adparitione spirituum* libro, cap. imprimis XIII. p. 51. varios usus ex credita & defensa animarum separatarum visione & apparitionibus in Ecclesiam Papæam redire, prolixè ostendit. Conf. Mart. Chemnitius in *Exam. Concil. Trident. Part. III. p. m. 551. sqq.* & Balth. Meisnerus *de Purgator. c. VIII. p. 701. sqq.*

§. XXI. Licet vero celeberrimus ille ac doctissimus in Anglia Vir, Henricus Morus, a superstitione Papæa longissime absit, nescio tamen quid in mentem ipsi venerit, quod idem cum illis hac in parte asserere, ac ipsas animas hominum a corporibus separatas aliquando apparuisse, affirmare nullus dubitaverit. Ita enim *Lib. II. de Immort. animæ, c. 16. Opp. Philos. T. II. p. 383.* scribit: Qui rebus hujus generis fidem adhibent, præjudicia ab institutione hausta, nempe, animam hac vita defunctam vel statim abripi in cælum empyreum, vel ad centrum terræ præcipitari, faciunt ut apparitiones animarum humanarum, etiam bis, incredibiles prorsus videantur; qui proinde in earum locum Angelum aliquem aut Dæmonem semper substituunt, qui personam earum sustineat, ipsis non vacantibus suas per se partes agere. At quamvis falsa opinio & præjudicium impedire possint, ne argumentum vim suam habeat, apud eos qui ita impliciti sint. Ratio certe non potest non obtinere apud liberos. Ad hos ergo provocare ausim; an non (cum vebicula aërea animabus cum aliis genis communia sint, cum spiritus sic apparens profreatur, se animam esse certi cujuspiam hominis, dictumque hominem vultu referat; cumque res ipsæ tanto molimine agitatae justissimæ sint & gravissimæ, quas a dæmonio tanta sollicitudine & benevolentia promoveri neutiquam

conve-

convenit; neque sane a bono genio, eo quod præstanti adeo natura indignum prorsus sit mentiri, præsertim ubi sine mendacio negotium perinde potest confici) ad quenquam, inquam, hominem provocare ausim, annon, his omnibus in unum collectis riteque expensis, præjudicio libram neutro deprimente, victura sit causa hic orata; annon etiam æquus iudex omnis, si quæ de animabus hominum apparentibus ubique & per omnia secula memorantur, vera sunt, hoc quoque verum esse statuere debeat, eorum animas ipsas esse revera, proindeque animas humanas & superesse & agere, postquam terrestria hæc corpora deseruissent. Et Josephum Glanvil amice hac in re cum animo conspirare satis superque probant, quæ habet Sadduceismi triumphati Part. II. Sect. XXIV. p. 163. & Sect. XXVI. p. 167. ubi ita concludit: So mag es wohl seyn, und ich sehe nicht, warum seeligen Seelen solche Freyheit (ut aliis scilicet apparere possint) nicht solte dann und wann zugelassen werden.

§. XXII. Nos immotis Scripturæ S. testimoniis nixi, ipsam hominis animam post fata non posse apparere, certiores sumus quam certissimi. Nam hominem defunctum nunquam in terram reverti expresse Jobus testatur, quando c. VII, 8. 9. 10. ita inquit: Non lustrabit me oculis suis, qui videt me, si tuus oculus ad me sit, non ero: consumitur nubes & abit. Sic est, quid descendit ad inferos (לְיַעֲרֹל) non ascendet. Non redit in posterum domum suam, neque agnoscet eum amplius locus suus. Quæ verba ita clare ac perspicue omnem defunctorum in has terras reditum negant, ut solis scripta radiis esse videantur. Eadem fuit fides David: Ille enim divino iudicio orbatus filio ex Bathseba progenito hoc fere solatio se erexit: Si mortuus est filius, cui bono jejunavero? An repetere eum potero? Migrabo

grabo ad ipsam: at non revertetur ipse ad me. 2. Sam. XII. 23.
 Quæ filioli hujus defuncti, eadem haud dubie omnium
 defunctorum conditio est, ut huc redire ad amicos mœ-
 rentes nullo modo possint. Et ne quis hæc de reditu
 corporis defunctorum ad hanc mortalem vitam tantum
 intelligenda esse putet, habemus explicationem omni
 exceptione majorem, quando Hieropsaltes Psalm.
 LXXVIII, 39. expresse de spiritu hominis idem affirmat:
Recordatus est Deus, quod caro essent רוח חורר ולן
Spiritus vadens & non revertens: (vel vento similis,
qui vadit & non revertitur.) Quod si ipsa hominis mor-
 tui anima post mortem ex pacto revertitur, quomodo
 quæso fides constare poterit dicto? Accedit, quod piis
 mentibus statim post discessum e corpore tam bene est,
 quam contra male impiis, ut cum hominibus in hac vita,
 nihil prorsus iis sit commercii. Si enim ad perpetuos
 inferni carceres damnata est anima a corpore suo sepa-
 rata, tunc *hiatus ingens constitutus est, ut licet velit, ex-*
inde transire non possit. Luc. XVI. 26. Quod si vero beata
 analysi corporis ergastulo soluta, *ad panegyrim spirituum*
justorum consuminatorum Hebr. XII. 23. translata sit ani-
 ma, tantum abest, ut desideret, vel a Deo expectet mo-
 dum, se vel statum partæ in cælis gloriæ notificandi via-
 toribus; ut potius omni desiderio & amore amicorum
 carnali exuto, in DEO suo tota delicietur, & in ejus
 voluntate ac beneplacito suaviter acquiescat. Unde
 recte Joh. Gerhardus de Cœlitibus judicat: *Abolitus erit*
omnis carnalis affectus, quo beati in hac vita cognatos suos,
fuere persecuti: Major affectus extinguet minorem, spiri-
tualis & cælestis carnalem in Locis Theolog. de vita æter-
 na §. 148. Nec minus bene Burmannus Syst. Tom. post.
 L. VIII. c. 25, §. 20. *Videtur certum, carnales & terrenos*
 F *affectus*

*affectus in cæli municipibus locum non habituros. Nec enim cognatum affinemque sanguinem ibi minusque in terris, inani studio requiremus, ac præcipuo quodam præ reliquis cælitibus, amore ac honore dignabimur; aut denique de amicis relictis ac tanta felicitate fraudatis nos multum fatigabimus; Affectus enim illos absorbebit unus Dei amor ac studium, in quo solo deliciabimur, inque summo ejus beneplacito suavissime sine ulla querela recumbemus. Denique non est integrum animabus separatis a corpore, post fata hominibus apparere; quippe, quæ omni corporeo medio ad id destituuntur, & aliud corpus, in quo appareant, assumere nequeunt. Anima enim quælibet separata, tanquam spiritus incompletus, ex naturali propensione ordinata est ad proprium corpus organicum, quod olim inhabitavit, & quidem ad informandum illud. Quomodo igitur illa libere uniretur cum corpore alio quocunque accidentaliter & assistenter, ut loquuntur Scholastici? Et licet illa facultatem suam motricem retineat, inde tamen nondum sequitur, eam alia posse movere corpora, præter id quod informavit, prout disputat Thomas *Part. I. qv. 117. a. 3.* Capreolus *4. dist. ult. qu. 2.* Scotus *4. dist. 45. qu. 1. a. 3.* Svarez. *Disp. Ll. Metaph. s. 6. num 32.* Unde enim probabitur, animam separatam, præter naturalem inclinationem, quam habet ad reunionem cum proprio corpore, gaudere uniri cum alio, ut id possit movere? Ipsi Ciceroni Ethnico sententia de animabus redeuntibus ob id absurda & rectæ rationi repugnans videbatur, quod dicerentur fuisse locutæ cum recitatis versibus illis, circa Averni lacum:*

Adsum,

*Adsum, atque venio Acherunte vix, via alta atque ardua
Per speluncas saxi structæ, asperas pendentibus
Maximis, ubi rigida constat crassa caligo Inferum;
Unde animæ excitantur, obscura umbra, aperto ostio
Acti Acheruntis, falso sanguine imaginis mortuorum.*

*Has tamen imagines, inquit, loqui volunt, quod fieri nec
sine lingua nec sine palato, nec sine faucium, laterum,
pulmonumque vi, & figura potest. Vid. ipse Cicero Tuscul.
Quæst. 1.*

§. XXIII. Neque juvat quicquam Adversarios,
quando excipiunt, quod licet anima a corpore sepa-
rata proprio ausu secundum naturæ cursum ordinarie
non possit redire, possit tamen per singularem Dei di-
spensationem reverti; qui extraordinarie quandoque
animas, ut ex pacto redeant, & fidem datam servant,
vivosque hac ratione erudiant, permittat: Nam fri-
gidum illud prorsus ac dilutum est. Unde enim Ad-
versariis de Dei dispensatione extraordinaria constat.
Sane cum *Deus faciat quæ vult* (Ps. CXV. 3.) voluntas
illa permissiva divina hic non præsupponenda, sed
probanda omnino erat. Tantum autem abest, ut pro-
bari ab Adversariis possit, ut potius contrarium diser-
tis verbis in Scriptura S. legatur. Cum enim helluo
Abrahamum instanter rogasset, ut Lazarum mitteret
in domum patris sui, ut testificetur quinque fratribus
ejus, ne & ipsi veniant in hunc locum tormenti; re-
spondit Abraham: *Habent Mosen & Prophetas, audiant
eos.* Et cum regeret miser: *Non Pater Abraham, sed
si quis ex mortuis abierit ad eos, resipiscunt.* Denuo id
negatum illi est, hac addita ratione: *Si Mosen & Pro-
phetas non audiunt, ne si quidem quispiam ex mortuis ex-
citetur,*

citetur, assentientur. Luc. XVI. 27. sqq. Principium igitur petunt adversarii ad permissionem hic divinam provocantes. Bene Athanasius, aut quicunque Autor Quæstionum ad Antiochum Quæst. XIX. Opp. T. II. p. 338. Non permisit Deus redire quemquam inde, qui annunciarer, ubi aut quomodo sint, illæ a nobis profectæ animæ. Et Quæst. XXXV. quærit: Num quid ergo scire possumus, quare non permiserit Deus animam alicujus eorum, qui e vivis decesserunt, ad nos redire & enarrare, qualisnam rerum apud inferos status, & qualis ibi sit necessitas? Et respondet: Multi apud nos inde errores orirentur. Multi enim Dæmones formas humanas induere, & in hominum demortuorum figuris transformari potuissent ac dicere, a mortuis sese resurrexisse, atque inde multas res ementitas & falsa dogmata, de iis, quæ ibi fiunt, spargere, idque ad seducendum nos & perdendum. Conf. quæ hanc in rem differit Tertullianus, Libro de anima circa finem & Chrysost. Homil. ult. de Devite & Lazaro.

§. XXIV. Sed ne gratis hanc suam sententiam fovisse videantur *ψυχοφανεῖας* assertores, ad varia Scripturæ S. loca provocant. Sic Samuelem Prophetam post obitum apparuisse Sauli Regi putant: Mosen, qui ante aliquot secula e vita excefferat, item Eliam, qui igneo curru abreptus erat, Christo Servatori nostro ejusque tribus discipulis, ad hoc delectis, in monte Thabor: Lazarum quoque Bethaniensem e quiete sua rediisse in terras: multos etiam alios a Christo ejusque Apostolis & Prophetis ex mortuis suscitatos esse. Quid? quod ipse Christus Discipulis suis ex Pacto & Promissione facta post mortem apparuerit, unde & Apostoli crediderunt sibi apparere Spiritum, vel animam Christi, ut quidam ex ipsis quoque Patribus volunt. Denique

nique ex Conciliorum decretis, veterum Patrum testimoniis & consensu Gentium suam satis firmatam esse sententiam sibi persuadent.

§. XXV. Verum rationes istæ tanti momenti non sunt, ut a sententia nos dimovere possint. Nam quod primo loco exemplum Samuelis attinet, de quo i. Sam. XXVIII. 7. sqq. legitur, licet sint tam ex veteribus, quam recentioribus, qui ipsam Samuelis Prophetæ animam Sauli apparuisse contendunt, inter quos haud ita pridem Joseph. Glanvil *in Saducismo triumphato* P. II. *sect. 21. sqq. p. 158.* id mordicus defendere conatus est. Ex ipsis tamen textus visceribus contrarium patet, & non una ratione demonstrari potest, Samuelem, qui Sauli locutus est, verum & magnum illum Prophetam non fuisse, sed inane spectrum & execrandum Satanae ludibrium. Etenim non absurdum minus, quam impium est, sanctorum defunctorum animas magicis carminibus & veneficiis subjectas esse arbitrari. Quippe Diabolus nullam facultatem aut potestatem habet in *spiritus* (τετελειωμένους) *consummatus*, ut pro arbitrio e cœlesti illos gloria evocare possit, hisque nil nisi obedientia gloria impuro spiritui exhibenda maneat reliqua. Neque etiam Satanas morali aliqua ratione spiritum Samuelis ex umbris educere potuit, puta imperando, rogando aliisque id genus modis. Nam ejusmodi seu imperio seu precibus locus esse non potuit apud talem spiritum, qui soli Deo in omnibus erat obnoxius. Nec Diabolo postulare a Samuele quicquam licuit; quippe cujus potestas limitibus & cancellis, ut exorbitare nequeat, a Deo septa est. Argumenti hujus vim agnoverunt ipsi adversarii, quapropter dicunt, Samuelem non vi incantationis a Py-

thonissa fuscitatum fuisse; sed ex speciali Dei providentia, arbitro & voluntate id contigisse. Vid. Joseph. Glanvil. *l. c. p. 167.* Ast, quæ insania est, statuere, Magicis ejusmodi incantationibus Deum concurrere, & suæ legis, qua execranda illa molimina severissime prohibentur, ordinem infringere. Ipse Saul v. 15. fatetur: *Deus recessit a me, nec respondit mihi vel per Prophetas, vel per somnia.* Jam quis sibi persuadebit, illum, a quo Deus recessit, speciali & extraordinaria Dei revelatione, & quidem mediante Pythonissa informatum iri. Sane, quem Deus Prophetarum suorum viventium non dignatur responso, ad eum multo minus mortuos delegabit. Accedit, quod nefandum crimen fuerit *consultare mortuos. Deut. XVIII. 11.* Quos igitur pium non erat consulere, per eos nec Deus voluit respondere: alioqui similis peccatori factus esset, contra Pl. L. 21. Impræsentiarum certe omnes Textus circumstantiæ manifesto docent, opera Pythonissæ Pseudo-Samuelem comparuisse, quod pluribus solide demonstravit Ioh. Henr. Heidegerus in *Differ. de Pseudo-Samuele a Pythonissa in Endor excantato §. XIII. T. I. Dissert. select. Dissert. X. p. 265. sqq.*

§. XXVI. Præterea ipsam Prophetæ Samuelis animam incantationibus Pythonissæ non revocatam esse, ex querela Spectri satis superque constat v. 15. *Quare inquietum me reddidisti, ut me reduceres?* Samuel verus nec a Saule, nec a Pythonissa inquietari potuit, cælestis gloriæ & visionis Dei particeps. *In Domino, enim, mortui requiescunt a laboribus suis, Apoc. XIV. 13.* Quod si ex mente Adversariorum, Samuel non Pythonissæ aliqua vi, sed jussu & mandato Dei comparuit, dicant quæso, quomodo Dei jussu perturbari anima plene beata

beata quiverit? & an Justitiæ ac Bonitati divinæ id conveniat? Siccine beati obsequium tristi & inquieto animo obeunt? An qui sunt plene consummati divinam λειτουργίαν cum perturbatione implent? Apparet ergo, animam Samuelis hæc non proloqui, quæ nec perturbari, nec perturbationem ementiri potuit; sed Cacodæmonem, perturbationem in obsequio simulantem, quod tamen promptissime præstabat.

§. XXVII. Denique spiritus ille Sauli apparens alio etiam mendacio se contaminavit; quod in beatum Samuelem, in bono confirmatum & ab omni peccati labe immunem, haudquaquam cadit. Nam ad Regem dicit v. 19. *Cras tu & filii tui mecum eritis.* In beatissimo cœli ambitu erat Samuel, immarcessibili corona jam redimitus; Saul vero impius & prophanus, a quo Spiritus Domini recesserat, in flagranti αυτοχρησias crimine periturus. Conf. I. Paral. XI, 13. Quomodo ergo Saul cum Samuele esse potuit? Excipiunt equidem adversarii, verba illa: *Cras mecum eris*, significare generatim & confuse locum statumque defunctorum, qui erat in inferioribus partibus terræ; non autem particulatim & destincte idem animæ receptaculum eandemque sedem. Qua in re consentientem habent Augustinum ad Simplic. L. II. Quæst. 2. dicentem: *Verba illa Samuelis non ad æqualitatem felicitatis; sed ad similem conditionem mortis referri debere; ut sensus sit: Cras eris inter mortuos, & apud inferos, ubi ego sum.* Sed nihil eo ipso obtinent: Neque enim, si de generali statu defunctorum locutum est Spectrum, eo ipso a mendacio liberatur. Nam si verus apparuit Samuel, secundum animam apparuisse oportet: At animæ defunctorum tam impiorum, quam piorum, non habent

bent communem quendam statum; sed hæ cælum, illæ tartara petunt: Nisi forte cum Auctore *Serie* ut inscribitur, *disquisitionis de statu, vita & loco animarum separatarum*, aut cum Joh. Eberh. Busmanno, in *Dissert. Helmst. 1682. hab. de Scheol. Hebræorum, Græcis ᾅδης, Latinis inferno seu inferis*, commune aliquod receptaculum animarum omnium a corpore separatarum esse, dicas. Hoc autem contra Scriptum est; quandoquidem vel solus locus Luc. XVI. 23. sq. contrariam evincit, in quo ᾅδης, Epulonis divitis receptaculum expresse distinguitur a sinu Abrahæ, in quo Lazarus suaviter quiescebat. Inter utrumque etiam χάσμα impenetrabile reperiri asseritur. Vid. *dissert. Plurimum Reverendi Dni. Nothwangeri sæpius allegata §. XXXVI. Plures rationes non addo, cum otia hic mihi fecerint Viri longe doctissimi, qui argumentum illud ex professo pertractarunt, & rationes simul exceptionesque Adversariorum solide enervarunt, ut Joh. Ern. Gerhardus in pecul. dissert. de Spectro Endoræo Jenæ 1663. B. D. Æg. Strauchius in diss. de Samuele personato. D. Aug. Pfeifferus in Dubiis Vexat. Cent. II. Loc. LXXVI. p. m. 432. Quorum argumenta in compendium misit Joh. And. Quenstedius in System. P. I. c. XI. sect. 2. qu. 4. p. m. 470. sqq. Ex Reformatis idem egregie ostenderunt Ludov. Lavaterus de Spectris L. II. c. VII. & VIII. p. 128. sqq. Gv. Perkinsus in Βασκανολογία Opp. T. I. p. 1035. sqq. Jo. Henr. Heideggerus in dissert. pecul. allegata. Conf. etiam Jo. Rainoldus T. I. Censura in libros Apocryphos Prælect. 87. usque ad 94.*

§. XXIX. Alia ratione dubium, quod plures fatigavit, solve conatur Dn. Christ. Thomasius, qui a recepta hætenus sententia, more suo recedens, nec animam Samuelis, nec Diabolum in forma Samuelis, sed

sed meram illusionem Pythonissæ adfuisse, autumat. Ita enim famosa in Dissert. de Crimine Magiæ §. XVIII. p. 17. *Ista Pythonissa in Endor produxit vel Diabolum sub specie Samuelis, vel ipsam animum Samuelis, quod absque ope Diaboli fieri non potuit. Respondeo 1. Nulla Diaboli, multo minus pacti cum eo in Scriptura fit mentio. 2. Nec apparuit Diabolus, nec anima Samuelis, nec species ejus, sed mera fuit illusio. Fuit ista fœmina ex eorum classe, qui ex ventre loqui possunt, & ita decepit Saulem, quod etiam conveniens est textui. 1. Sam. XXVIII. Nam Saul nihil vidit, sed audivit saltem vocem, & solum fœmina dixit, se videre aliquid. Sed uti in tota fere disputatione, ita etiam hic Autor vitulo aravit Reginaldi Scoti, Nobilis Angli, qui dudum ante Dn. Thomassium idem asseruit. Edidit enim ille An. 1665. Anglico idiomate librum sub titulo: *Discovery of Witchcraft, i. e. Detectio Magiæ*, in Belgicum studio Thomæ Bassonis translatus, in quo id agit, ut probet veneficia & magiam ac incantationes meras esse hominum perversorum fallacias & artes, non intervenientibus Diaboli machinis. Concedit igitur L. VII. c. 10. p. 80. Edit. Anglic. verum Samuelem non esse productum a Pythonissa: Negat vero Diabolum hic partes suas egisse. Quicquid enim in toto hoc negotio gestum est, adscribit mulieri, ab insigni quopiam nebulone fallaciarumque ejusmodi architecto adjunctæ. Saule nimirum desideria sua expromente, mulierem, ait, remotis arbitris in secessu cum nebulone illo de perhibendo responso deliberasse, Saule interim præstigiis & quæsitis fraudibus deluso: Quam sententiam prolixè exequitur cap. sqq. Hujus etiam vestigia legit Balth. Bekker, postquam enim *Orbis fascinati* L. II. c. 24. sententiam nostram atro notaverat carbone, & satis contu-*

G

meliose

meliose p. 153. scripserat: Was dem Saul zu Endor bey der Zauberin begegnet ist, welches den Gelehrten unter uns, die wider das Pabstthum, wegen der Erscheinung der Seelen streiten, ziemlich viel zu schaffen gemacht hat; Davon sich der eine so, der andere so, vor und nach, entbrochen hat. Wie sie es auch machten, wolten sie doch lieber sagen, daß der Teufel in der Gestalt Samuelis, als daß Samuelis eigne Seele nach dem Tode einmahl wieder in ihrem eignen Leibe, oder in desselben Schein erschienen wäre. Das verstehe ich heute anders nicht, als daß sie wolten Heydnisch seyn, damit sie vor allen Dingen nicht Pabstisch seyn möchten: den Teuffel lieber lassen prophezejen als die Seele des Propheten. Tandem L. III. c. VI. a §. 9. p. 43. sqq. prolixè ostendere conatur, meras hic intervenisse fraudes mulieris, quibus deceptus fuerit Saul superstitiosus. Eadem in sententia hæret Mr. Webster Anglus, notatus a Glanvillo *l. c. Part. II. Sect. XVI. sqq. p. 149.*

§. XXIX. His prædecessoribus usus est Dn. Thomasius, mirifice sibi in ἰδιᾱ sua ἐπιλύσει, contra expressum S. Petri monitum 2 Pet. I. 20. placens. Sed dabit veniam *vir clarissimus*, quod parum solidi continere illam interpretationem scribere audeam. Nam quod primo loco urget, *nullam Diaboli in tota illa historia fieri mentionem*, nihil facit ad rem. Eadem enim ratione multa Scripturæ S. loca, præsertim V. T. de Christo & Ecclesia N. T. agentia rejicere Atheus cum Judæo poterit: quia nulla sit ibidem expressa mentio Christi & Ecclesiæ. Numne propterea, quod in historia lapsus Adamitici, nulla sit ibidem expressa mentio Diaboli, sed serpentis tantum, *Vir celeberrimus* colliget, Diabolum non fuisse autorem lapsus? Atqui istud ipse fatetur, in *Programmate Germanico ad Lectiones Hyemales 1702. habendas p. 13.* Sufficit igitur,

igitur, quod ex circumstantiis textus Diabolum hic intervenisse, evidenter satis colligitur. Et quid? Nonne Pythonissa expresse dicitur בעלת-אור *Domina Pythonis*. Quis autem Python, nisi impurus Dæmon, qui servitio hujus mulieris, ut eam perpetuo servam haberet, semet ad tempus addicebat?

§. XXX. Quod porro *Vir Clar.* asserit: *Non apparuit Diabolus, nec anima Samuelis, nec species ejus, sed mera fuit illusio*; id eadem facilitate rejicitur, qua adfertur, imprimis, cum nec minimum in tota historia illusionis muliebris vestigium appareat; quæ si vere locum habuisset, Sp. S. utique aliquo saltem indicio prodidisset. Neque malam causam juvat, quod Defensor ejus urget: *Fuisse istam fæminam ex eorum classe, qui ex ventre loqui possunt*: Hic quidem non ignoro inveniri aliquos, qui Ventriloquos citra Dæmonis opem per artem fieri posse, statuunt. Qua in arte excelluisse perhibetur Vir quidam Oxoniæ An. 1643. degens, quem vulgo Regis Susurronem (*the King's Whisperer*) vocabant. Hic enim verba, quæcunque vellet, ex imo quasi pectore clausis immotisque labiis efferre mire adeo solebat, ut a longinquo prolata viderentur, referente Edmundo Dickinson, in *Delph. Phœnicizant. c. 9. p. 86.* Eandem artem exercuisse fertur Ludovicus, Brabantius, Francisci Regis Gallorum cubicularius, qui ejus beneficio egregie dotatam puellam in uxorem sibi acquisivit, & civem Lugdunensem, Cornutum nomine, decem aureorum millibus emunxit. Totam historiam Joh. Brodæi verbis refert Edmundus Dickinson *l. c. p. 87. sqq.* Alii tamen ex adverso naturaliter hominem per ventrem, absque spiritus maligni auxilio, loqui posse negant; qua de re juvat audire Joseph. Glanvil, qui *l. c.*

sect. XX. p. 157. ita: Insonderheit aber Ventriloquium ist ein so schwerer und unverantwortlicher Artickel, als einiger anderer in der Zauber-Kunst. Ich glaube nicht, daß es einen distincten und recht vernehmlichen Laut geben könne, ohne Assistenz von eben dergleichen Geistern, als aus den Besessenen reden. Zeige mir einen von den Hexen-Patronen, wie es natürlicher weise möglich sey. Darum diese ihre Hypothesis selbst implicirt eine Wirkung von Geistern, die sie aber leugnen; und also bringen sie selber vor, was sie sonst suppressiren. Denn daß das Weib natürlich solch einen Discurs zu sprechen gewust hätte, als der, da vom Samuel geschrieben stehet, ist mit Raison nicht vermutlich, und viel weniger, daß sie e Ventre, und zwar also seine Stimme hätte imitiren können, daß es Saul betrogen, der Ihn so sehr wohl kante. Cui pollicem premit celebrimus Autor der Unparthenischen Gedanken, über die kurze Lehr-Sätze Herrn D. Thomasi von dem Laster der Zauberer n. 40. p. 25. qui *Cl. Virum* graviter monet: Ich hoffe auch, daß, wenn der Herr D. Thomasi das 28. Cap. des 1. Buchs Samuels mit rechtem Verstand und Andacht noch einmahl läse, würde er von diesen Geschichten auff gar andere Gedanken kommen. Ich frage auch den Herrn Doctor, ob er jemahls einen Menschen durch den Bauch redende gesehen? Wann nicht, so wundere mich, daß der Herr Doctor von dem Viero der der Zauber-Straße loß zu kommen vermeynete, und alle Gelehrte mit seinem Buch de Præstigiis Dæmonum betrogen, sich auch betrügen läset, und nicht andern berühmten Scribenten, die von diesen Heil. Schrift-Geschichten anders geschrieben, mehr glaubet. Ad nos quod attinet, concedimus mulierem Endoream fuisse *ἑγγασέλυσον* seu ventriloquam: non tamen per artem, sed per malignum Spiritum. Id quod

quod omnes textus circumstantiæ indicant : Nam expresse v. 7. vocatur בעל-אוב *Domina Pythonis* & v. 8. Saul ad eandem dicit: קסומי-נני לי כאוב quod LXX. efferunt: *μάντευσον δὴ μοι ἐν τῷ ἐγγαστριμύθῳ Vaticinare mihi in ventriloquo.* Ergo dum Ventriloqua vaticinabatur, per אוב seu Pythonem id faciebat. אוב autem, quem Pythonem vertunt, Spiritus erat seu Dæmon, qui rarius a capite, quandoque ab axillis, frequentissime autem ab immundis & quæ honestas nominare prohibet, partibus Harioli, vicem mortui subeuntis, summissa voce, & quæ ex telluris cavitatibus egredi videretur, responsa dabat; quemadmodum pluribus Veterum adductis testimoniis id probat Jo. Seldenus *de Diis Syris Syntagm. 1. c. 2.* Recte proinde Lutherus vertit: *Die einen Wahrsager: Geist hat.* Ex eorum scilicet erat numero, de quibus Levit. XX, 25. *Vir aut mulier, in quibus fuerat אוב seu Pytho.* Quibus verbis clare & perspicue homines describuntur, in quibus est Dæmon, dictus אוב seu Pytho. Quod adhuc clarius constat ex Act. XVI. 16. sqq. ubi ancilla introduceitur *ἔχουσα πνεῦμα πύθωνος habens spiritum Pythonis*, magnum quæstum præbens Dominis suis vaticinando, quæ tamen ope Pauli a Spiritu illo Pythonis liberata est v. 18. Ad meridiem cæcutiat necesse est, qui hic nullum cum impuro Spiritu commercium animadverit. Fuit ergo Pythonissa in Endor γυνὴ ἐγγαστριμύθος. Sic enim appellatur a LXX. Intrepretibus, Josepho aliisque; At talis ex phrasi Græca dicebatur, quæ habebat spiritum ventriloquum. Qua de re juvat audire Svidam, qui T. I. p. 823. ita: *Ἐγγαστριμύθος Engastrymitibus, q. d. Ventriloquus. Ἐγγαστρίμαντις Engastrimantis, q. d. Ventrivares. Id est: qui dæmonem in ventre habet, interroganti responsa dantem,*

quem quidam nunc Pythonem vocant; Sophocles vero *πυθώναριον*, q. d. pectoreum varem, Varem, qui Dæmonem in pectore habet vaticinantem. Plato vero Philosophus Euryclelem vocat, a quodam Eurycle hujusmodi vare. Aristophanes in *Vespis* p. 347. 24. Imitatus Euryclis vaticinium & mentem, in alienos ventres penetrans, ad comica multa verba profundendum. Philochorus vero in tertio de *Vaticinio*, quasdam etiam mulieres ventriloquas fuisse tradit. Hæ defunctorum animas ex inferis evocabant. Una vero ipsarum usus est Saulus, quæ Samuelis Prophetæ animam evocavit ad superos. Conf. etiam Fesselius *Adversar. sacr.* T. I. L. V. c. 8. De la Cerda *Adversar.* c. CLXXXI. n. 6. Leo Allatius in *Syntagm. de Engastrimytheo*. Joh. Henr. Ursinus, *Analect. sacrar.* L. II. c. 7. p. 112. sqq. Si etiam exempla desideramus, vid. quæ in Es. XXIX. 9. annotavit Hieronymus ab Oleastro de Cæcilica quadam Pythonissa, ab se Ullissiponæ visa. Et de Pythonissa seu Ventriloqua Jacoba, cui Python erat, insignitus nomine Cinnabulus, historiam recitat oppido curiosam oculatus testis, Cælius Rhodiginus *Antiqu. Lætion.* L. VIII. c. 10. p. 295. Hoc vero hypothesein Dn. D. Thomasi, qui tale commercium Spiritus impuri cum homine negat, omnino evertit: Imprudenter ergo in eo causæ suæ quærit præsidium, quod absque ope & auxilio Spiritus maligni fieri non posse, præstantissimi, quos adduximus, auctores magno consensu agnoscunt.

§. XXXI. Non majoris est ponderis, quod idem Scriptor subjungit: *Saul nihil vidit, sed audivit saltem vocem, & solum fœmina dixit se videre aliquid.* Quid inde? Ergo est deceptus. Egregium sane argumentum? Eadem ratione, imo rectius forte colligerem: *Vir Cl. non vidit unquam mulierem arte ventriloquam, sed*
perce-

percepit saltem ab aliis: E. est deceptus. Posito tamen, Saulem nihil vidisse, poterat tamen spectrum, quod loquebatur, esse Diabolus. Quis enim nescit, spectra sæpius audiri & non videri? ut taceam esse nonnullos, qui ex eo, quod Saul incurvatus Samuelem adoraverit, v. 14. colligunt, vidisse etiam simulachrum Samuelis. Quidquid vero sit, sufficit quod Pseudo-Samuelis oratio, ab homine malo, quamvis callido, astuto & insigni nebula profecta minime sit. Quid enim? An sine ope Diaboli potuit futura, respectu hominum contingentia, prospicere & evoluta dare? Conjicere fateor quivit, exercitum Saulis, quem Philistæi, in procinctu stantes, multitudine & viribus longe post se reliquebant, victum & profligatum iri; At Saulem ipsam & quidem cum filiis, quos inter pius Jonathan erat, in bello occubituros esse, Regemque in manus hostium traditum iri; unde licuit vel mulieri, vel socio impostori divinare? annon in potestate erat Saulis, percepto tam funesto oraculo, se & filios suos, saltem postero die, cladi subducere, aut fuga suæ suorumque saluti consulere? Prædixerat quidem Sauli Propheta: *Non stabit regnum tuum, 1. Sam. XIII. 14. quia sprevisi verbum Jehovæ, te quoque sprevit Jehova, ne sis Rex super Israele c. XVI. 26.* At ex hac prædictione non potuit quisquam ipsum articulum temporis, & circumstantiam loci aliaque executionis illius prophetiæ Samuelis connexa animo percipere; quia post illas Samuelis prædictiones Saul in bello contra Philistæos acie superior fuit. Deinde si dolo ac fraudibus usa est mulier Pythonissa, considerandum relinquo *Cl. Autori*, annon summa imprudentia fuisset feminae, quam fingit maxime callidam & astutam, Regem tam tristi ac lamentabili fato perterrefacere? Nonne potius

potius e re sua judicasset, læto aliquo responso gratiam Regis ambire; quod si enim eventus dictis responderet, tunc insignem sibi a Rege honorem maximamque gratiam & benignitatem promississet. Sin secus res ceciderit, nihil habebat, quod timeret, omni periculo cum morte Regis evanescente. Probe hæc consideravit Joseph Glanvil, unde eadem argumenta contra Reginald. Scotum & Websterum urget. Verba ejus digna sunt, quæ adscribantur: Wie könnten Spitzbuben wahrhaftig erfolgte Dinge verkündigen, durch eine verschlagene Muthmassung? Was Grundes hatte die Muthmassung, daß Israhel würde von den Philistern geschlagen, und Saul mit seinen Söhnen getödtet werden? War doch ungewiß, ob nicht etwa die Philister den kürhern würden ziehen. Und bey solcher Ungewißheit würde ja das Weib mit ihrem listigen Betrugs-Gesellen nicht so unbesonnen gewesen seyn, das zu ergreifen, was ihnen eigen selbst am wenigsten Nutzen bringen könnte. Nutzens halber müste sie ja diese betriegliche Parthen gespielt haben: Wie hätten sie aber eine grössere Recompence von dem betrubten Könige sich promittiren mögen, als gutes und angenehmes weissagende? Hätte denn die ungewisse und blinde Weissagung einen wahrhaftigen Ausgang genommen, o wie grosse Ehre, Königl. Gnade, und fernere Belohnung wäre ihnen alsdenn gefolget: Wäre aber die Glückssagung durch unglücklichen Ausgang zur Lügen geworden, doch hätte ihnen darüber nichts böses können begegnen, nachdem Saul würde umgekommen, und ihre Lügen mit ihm begraben seyn. Denn ausser demselben wuste niemand nichts davon, und ist nicht zu vermuthen, daß Sauls beyde mitgebrachte Knechte mit bey der Conferenze gewesen. Also, wo es, wie die Herren-Patronen wollen, ein Spitz-Bube gewesen wäre, der so geantwortet,

tet, so müſſte er weniger Wiß gehabt haben, als jene ihnen ſelbſt einbilden. Conf. quæ contra Reginald. Scotum hac de re diſputat Jo. Rainoldus *Cenſur. Libror. Apocryph. T. I. prælect. 94. p. 1150. ſqq.*

§. XXXII. Paulo proluxior fui in examinanda Apparitione Samuelis, cum præcipuum robur, inter omnia adverſariorum argumenta habere intelligam. Reliqua non multum negotii mihi faceſſent. Nam quod porro objiciunt, apparitionem Moſis & Eliæ in monte Thabor, de qua Matth. c. XVII, 3. & Luc. c. IX, 30. 31. agunt; minus facit ad rem. Non enim apparuit anima Moſis & Eliæ a corpore ſeparata, & cum Diſcipulis de ſtatu hominis poſt mortem locuta eſt; ſed ipſe Moſes & Elias, in corporibus propriis animæ unitis, apparuerunt, & poſtquam cum Chriſto tranſfigurato de noviffimis ejus colloquuti ſunt, conſeſtim in cælum migrarunt. De Elia nemo dupitat. De Moſe probabile id ipſum eſt. Quid enim ſtatueret nos cogit, momentaneam corporis aſſumptionem & deſiſitionem. Conf. Magnif. D. Mayeri *Differt. ſelect. Kilon. & Hamb. Diſp. 2. quæ exhibet Comitia Thaboritica §. IX. p. 84. ſqq.* Idem dicendum eſt de Lazaro Bethaniendi, e quiete ſua in terram reverſo: nam ut Joh. C. XI. 43. 44. teſtatur, corpore & anima rediit; non ſolum anima ipſius apparuit. Sicut alii quoque, quos Servator noſter, quos Apoſtoli, & vetuſtis temporibus Prophetæ ſuſcitarunt anima ac corpore ad hanc mortalem vitam e ſepulchris regreſſi ſunt. Vid. B. Balth. Bebelii *Differt. de Bis Mortuis. Argent. 1672. hab.* Neque aliter ſeſe res habet cum his, qui cum Domino reſurrexerunt, multisque Hieroſolymæ apparuerunt. Matth. XXVII. 52. 53. Horum enim ſpiritus cum corporibus reſurgentibus uniti ſunt. Particularis illa paucarum reſurrectio, præludium exhibuit univerſalis reliquorum omnium, quos Chriſtus, *primogenitus ex mortuis*, poſt ſe trahere debebat Col. I. 16. Qui autem ſancti tum re-

surrexerint, atque utrum in hac præsenti vita aliquandii manserint, iterumque mortui sint, an vero cum Christo in cælos migrarint, de eo videatur *Dissert. Andr. Kunadi, de Sanctis redivivis. Witteb. 1653.*

§. XXXIII. Christum etiam, Servatorem nostrum, juxta promissionem Discipulis factam (Matth. XXVI, 32. Marc. XIV, 28. Joh. XVI, 16.) post mortem apparuisse, Scriptura expresse testatur, Matth. XXVIII, 10. Luc. XXIV, 34. 1. Cor. XV, 5. sqq. nemo facile inficias iverit, nisi qui cum Benedicto de Spinoza veritatem Resurrectionis Christi in dubium ex eo vocet, quod non Senatui, nec Pilato, nec cuicumque infidelium, sed Sanctis tantummodo apparuerit. Hanc enim Christi apparitionem non absimilem esse illi, quæ Deus Abrahamo apparuit, quando hic vidit homines, quos ad secum prandendum invitavit: cum hæc & plures aliæ hujusmodi apparitiones seu revelationes fuerint captui & opinionibus eorum hominum accommodatæ, quibus Deus mentem suam revelare voluit. Ex quo tandem concludit, Christi a mortui resurrectionem revera spirituales & solis fidelibus ad eorum captum revolutam fuisse. *Epist. XXIII. Op. posthum. p. 454. Conf. etiam Ep. XXV. p. 458.* Contra quem ex professo disputat. Mich. Walterus in *Programmate Paschali Witt. A. 1689. de Veritate Resurrectionis Christi contra Spinozam.* Enimvero non apparuit anima Christi in triduo mortis a corpore separata; sed jam post resurrectionem redunita corpori glorificato, in quo repræsentavit se vivum, multis indubitatis signis, per dies quadraginta conspectus ab eis & dicens, quæ ad Regnum Dei spectant. *Act. I. 3. Conf. c. X, 41.* Unde nec hoc exemplum plane extraordinarium ad apparitiones animarum trahi potest. Nec ex eo aliquid habent roboris *Πολλοὶ Πατέρες* Patroni, quod Discipuli cum Christus post resurrectionem suam eis ex improviso apparuit, perterrefacti, existimarunt, se spiritum videre, *Luc. XXIV, 37.* Nam primo si putarunt se animam videre, non recte putarunt, sed cum

cum vulgo non minus errarunt, quam cum putarent, Christum externum & terrenum regnum erecturum, in quo ipsi Principes & præcipui ministri futuri essent. Deinde fieri potest, ut putarint, sed vel bonum angelum videre, quemadmodum illi, qui congregati erant in domo Mariæ, matris Johannis, cum Petrus fores pulsaret, dicebant, esse Angelum ejus. Act. XII, 5. vel etiam malum spiritum, perinde ac olim etiam putarunt, cum cernerent Christum ambulare super mare, dicentes: *Φάντασμα ἐστὶν*: *Spectrum est*. Matth. XIV, 26. Marc. VI, 49.

§. XXXIV. Quemadmodum ergo in allegatis Scripturæ locis nihil est, quod causam Adversariorum ullo modo juvet, qui ipsam hominis animam post nonnunquam apparere existimant: Ita etiam nihil præsidii in jactato *Concilio- rum, Patrum Judæorum & Gentilium consensu*, quem Pontificii communiter in hac causa crepare solent, reperitur. Nam (1) multitudo errantium non parit errori patrocinium. (2) Ex omnibus *Conciliis* nullum pro se allegant, præter Constantiense, quod apparitionem Decani cujusdam, qui abdicato Decanatu in eremum profectus, post obitum Episcopo suo apparuisse fertur approbavit. Verum enim vero quantæ illud Concilium auctoritatis sit, etiam apud ipsos Papomanitas, vel ex eo colligitur, quod communiter Conciliabuli titulo, ob potestatem Papæ ad angustiores terminos redactam insigniri solet. *Patres* vero (3) quod atinet, ex iis allegare communiter solent Gregorium Magnum *Dial. L. IV. c. XL, 55.* Gregorium Turonensem *de Glor. Confess. c. 5.* Petrum Damiani *Epist. ad Desid. Bedam in Histor. Angl. L. III. c. 19.* Bernhardum *in Vita Malachiae, &c.* Ut in Responsione a Gregorio M. incipiam, dubitatur merito, an liber, ad quem provocatur, fœtus ejusdem legitimus sit. Suboluit enim eruditus, Dialogos illos, Italicis prodigiis plenos, nec in orationes genere, nec in rebus ipsis, cum

Gregorii reliquis scriptis congruere, & fortasse illos esse Gregorii secundi, qui a Græcis Dialogus est cognominatus & An. 726. vixit. Fuisse hanc opinionem Virorum quorundam perdoctorum ipse Possevinus fatetur. Vid. Andr. Riveri *Critic. S. L. IV. c. 29.* & Roberti Coci *Censura quorund. Scriptorum Vetr. p. 209. Edit. Londin.* Imo non tantum Gregorium hunc Romanum, sed & Bedam aliosque hujus generis Scriptores nimiae credulitatis accusat ipse Melchior Canus, Episcopus Canariensis *L. II. Loc. Theol. c. 6.* Similiter Gregor. Turonensis fidem plus satis labefactavit Baronius ad *A. C. 109. n. 49.* Ex quo, quid de reliquis judicandum sit, me licet tacente, innotescit. Nos vero Patribus allegatis Patres opponimus longe verustiores præstantissimosque, de quibus audire juvat ipsum Maldonatum, qui in *Luc. c. XVI, 28.* hæc verba habet Tom. II. p. 151. *Hujus loci occasione disputare quidem solent, num animæ mortuorum aliquando viventibus appareant. Ac Chrysostomus quidem in homilia ultima de Lazaro, aliisque nonnullis locis, Tertullianus in libro de Anima & Athanasius aut quisquis auctor est, quæst. ad Antiochum qu. 11. & 13. & Isidor. l. 8. Etymol. l. 9. & Theophylactus in 8. Matthæi, prorsus negant, unquam id fieri, & cur fieri non conveniat, multas rationes afferunt. Primum id vivis utile non esse, qui, si vivis non credunt, ne mortuis quidem credent, ut Abraham diviti respondet. Deinde quod etiam si oculis ipsis damnatorum supplicia homines cernerent, nihilo se magis a peccatis abstinere. Quotidie, inquit Chrysostomus, fures & alios reos ad supplicia duci vident, & iisdem se, propter quæ illi puniuntur, peccatis involvunt. Præterea quod si id fieret, progressu temporis in contemptum res veniret, & non magis mortui nos, quam vivi commoverent, ut eodem loco Chrysostomus inquit. Deinde quod ea res multum eorum causa esse posset, dum Dæmon fingens se alicujus mortui animam esse, homines ludificaret, & quidquid veller, illis persvaderet, ut Athanasius, Chrysostomus &*

Et Tertullianus argumentantur. Nam Et cum sciamus, inquit Chrysostomus, mortuorum animas non redire: tamen sæpe Dæmon per quietem Et somnium, qua una ratione potest, animarum defunctorum personam sumit; qui facturum fuisse, si animas redire sciret? Hactenus Maldonatus. Denique (4.) Consensum Judæorum Et Gentilium facile Pontificiis largior, cum multos illorum errores & superstitiones in Ecclesiam Papæam migrasse exploratum habeam, & jam dudum fuerint Viri eruditi & cordati, qui Papismum Ethnicismo & Judaismo infectum esse perspexerunt. Vid. Nic. Hunnius, in *Apostas. Rom. Eccles.* p. 281. Et Tractatu, quod *Ecclesia Romana non sit Christiana* c. VII. p. 32. sqq. Joh. Conr. Dannhauerus in *Hodom. spir. Papæi Phantasm.* II. p. 473. sqq. & in *Anti-Christosoph.* p. 657. Dan. Mayer in *Transenna Histor. Theol. de Papatu Romanensi*, per *Ethnicismum imprægnato*. Joh. Valkenier in *Roma Paganizante*. Voëtius *Dissert. de Gentilismo* T. II. Disp. select. p. 597. Henr. Duyssingius de *Consensu Religionis Papisticæ cum Judaismo, Paganismo atque hæresibus variis* &c.

§. XXXV. Restat, ut rationes etiam Henrici Mori, quas pro animarum apparitionibus affert, paulo accuratiori judicii lance expendam. Supponit vero *Vir Doctissimus* animarum aërea vehicula, per quæ animæ separatæ apparere posse contendit. Sed vareor, ne aërem cædat, ut est in proverbio: adeo labricum ac ficulneum sententiæ suæ substernit fundamentum. Nemini enim aërea sua vehicula facile persuadebit, qui naturam spiritus, omnis materialis substantiæ expertis, satis cognitam perspectamque habet. Deinde urget, quod spiritus sic apparens profiteatur se animam esse certiusquam hominis, dictumque hominis, dictumque hominem vultu referat, quodque res ipsæ tanto molimine agitatae justissimæ sint Et gravissimæ, quas a Dæmonio tanto sollicitudine Et benevolentia promoveri neutiquam conveniat; neque sane a bono genio, eo quod præstanti adeo natura indignum prorsus sit mentiri, præ-

*sertim ubi sine mendacio negotium perinde potest confici. Sed nec hoc probat, quod probare debebat. Nam facile largior, bonum spiritum non esse, qui in forma hominis defuncti apparet, inprimis cum angelorum ministerio in erudiendis hominibus, qui Mosen habent & Prophetas, de statu futuræ vitæ, Deus non utatur. Vid Summe Reverendus Dominus Præses in Synopsi Controvers. artic. IV. qv. 4. p. 46. Sed unde Moro constat, non esse Diabolum: Ratio ejus est, quia res sunt justissimæ & gravissimæ, quas Dæmon tanta sollicitudine & benevolentia non promovebit. E. gr. quanto homines, ut convertantur, admonet §. IX. tempus & modum mortis, juxta omnes circumstantias prædicit §. XII. Deum & quidem justissimum esse profitetur, §. XIII. & puellam ad patientiam & obedientiam matri præstandam adhortatur §. XIV. Atat animone excidit, quod Satanas se transformet in Angelum lucis 2. Cor. IX. 14. & sub ementita sanctitatis larva sæpe incautis imposuerit, prout historici omnium temporum loquuntur? Nonnunquam sva-
det bonum, ut gravius inde eliciat malum: vera loquitur, ut eos securios fallat: promissa explet, ut dolus occultetur, & superstitio, quæ jam dum radices in multorum egit cordibus, in amplissimos succrescat ramos, ac ad arbitrium ejus confirmetur. Vide, quid fallax ille spiritus egerit. Act. XVI, 17. Bene igitur Isidorus L. III. de Summo Bono: Diabolus, inquit, tanquam serpens lubricus, quando decipere quenquam tentat, in varias sese transmutat formas; jam in vulpinam, jam in leoninam: jam suaviter blanditur, ut fallat, jam sævit, ut horreat. Nec minus graviter æque ac recte Ambrosius monet, Comm. in I. Thess. V. hæc verba exponens: Spiritus ne extinguatis, omnia probate: Solent spiritus mundi fallaciter quasi per imitationem dicere bona, & inter hæc subinducere prava, ut per hæc, quæ bona sunt, ac-*
cepto

cepto ferantur & mala: ut quia unius spiritus dicta putantur, non discernantur ab invicem, sed per id, quod licitum est, commendetur illicitum, auctoritate nominis, non ratione virtutis. Opp. T. III. p. 56^E.

§. XXXVI. Sed spiritus tamen apparens profitetur se animam esse certi cujusdam hominis, dictumque hominem vultu refert. Resp. A similitudine formæ externæ, ad animam hominis noli colligere. Quid similis Augustino, quam simulachrum ejus, quod *Eulogio Rhetori* Carthaginensi per somnium apparuit. De quo ipse Augustinus *Libro de Cura pro mortuis*, c. XI. *Oper. T. VI. p. 888*. Nobis apud Mediolanum constitutis, Carthaginis Rhetor Eulogius, qui meus in eadem arte discipulis fuit sicut mihi ipse, posteaquam in Africam remeavimus, retulit, cum Rhetoricos Ciceronis libros discipulis suis traderet, recensens lectionem, quam postridie fuerat traditurus, quendam locum offendit obscurum. Quo non intellecto, vix potuit dormire sollicitus: qua nocte somnianti, ego illi quod non intelligebat exposui: imo non ego, sed imago mea, nesciente me, & tam longe trans mare aliquid aliud, sive agente, sive somniante, & nihil de illius curis omnino curante. Diceresne, hanc fuisse Augustini animam? Non profecto magis, quam hominis illius defuncti, qui filio per somnium apparuit, eumque de falsato chirographo suo monuit, pro ut idem Augustinus *l. c.* refert. Sed colloquia forte objicis de rebus tibi notis teque spectantibus, & quæ non potuissent, nisi ab illa anima, negotiorum tuorum conscia, proficisci. Perpende quæso, quid Julio Cæsari Scaligero accidit, quem Benedictus Brugnolus sibi plane ignotus in somnio circumvenit, & ut eum catalogo Hero-um suorum inserat, instanter monuit, prout refert filius, Josephus Scaliger *Epist. I. p. 39*. Verba digna sunt quæ hic legantur: *Cum Hero-um suorum opus contexens ad multum no-*
tis

Etis lucubrasset, absoluto libro, post cœnulam quiete compositus, imaginatus est, in æde Mariæ Antiquæ Veronenſis, ubi sunt monumenta gentis nostræ, hominem procerum ac gravem sibi obviam factum, secum expostulare, quod se inter heroas suos non collocasset, orare igitur, ut hoc faceret: se Benedictum Brugnolum esse, domo Leniaco, qui Patrem Benedictum ac patruos primas literas docuisset: Ipse quoque puerulum aliquando inter ulnas gestasset. Venetiis se ultimum diem obiisse, ibique sepultum esse. Experrectus somnium Elegia elegantissima expressit, quæ calci Heroum addita est. Ipse vero nunquam scivit, quis esset Brugnolus ille, neque quid portenderet somnium. Et profecto ego quoque nihil unquam aliud, quam somnium credidi, donec Ao. clō Io LXVI. cum essem in Italia, & M. Anton. Mureto exposuissem, me habere in animo Venetias proficisci; ille inter alia, quæ in ea urbe digna cognitu sunt, refert monumentum esse Benedicti Brugnoli Laniacensis, excellentissimi ævo suo Grammatici, qui, ut ejus Epitaphium fert, & proceres ævi sui in Norico literas docuerit: Id sepulchrum dignum esse, quod studiosos antiquitatis oculos moraretur. Neque tamen magis meminerat Muretus somnii Patris mei, quam pater meus sciebat, quis esset Benedictus Brugnolus. Legat totam Elegiam, qui volet, & inveniet, quod satis mirari non possit. Reperitur Elegia hæc in Scaligerianis primis p. 34. & in Poëmatibus Julii Cæs. Scaligeri p. 314. Quæ vero ratio est, ut hanc imaginem Scaligero in somnio oblatam taliaque eis dicere visam magis tibi persvaderes fuisse animam Brugnoli, quam Eulogio Rhetori per somnum visam esse Augustini animam, locum Rhetorices Ciceronis explicantem. Aut dices etiam Gilberto Gaulmino somnianti animam apparuisse Scriptoris græci, & de Poëmate suo, quod de Immortalitate animæ scripserat, monuisse. Ita enim refert Paulus Colomesius in Opuscul. p. 98. „Que M. Gaul-
„min

„min estant prisonnier a la Bastille, se mit un soir à faire un
 „Poëme Grec sur l'immortalité de l'Ame, & qv' étant déjà sort
 „avancé; il songea une nuit qu'il y avoit dans la Bibliothèque
 „Royale de Svède un vieux Auteur Grec, qui achevoit
 „son Poëme. Ce qvi l'obligea à écrire le lendemain à
 „M. Grotius, qvi estoit alors Ambassadeur de cette Cou-
 „ronne, qvi luy confirma le songe qu'il avoit fait. Ce-
 „pendant il protestoit n' avoit jamais oui dire que cét
 „Auteur Grec se trouvast en ce lieu là. Et scite il chan-
 „gea de dessein, & fit un Poëme Latin sur le mesme su-
 „jet, qui fut imprimé in folio. Quæ latine ita habent:
 Cum Gaulminus captivus asservaretur, proposuit sibi Græ-
 cum aliquod carmen de Immortalitate animæ conficere.
 Dum vero plurima jam confecta haberet, somniat noctu,
 in Bibliotheca Regis Sveciæ Græcum reperiri autorem ve-
 tustiore, qui carmen hoc ad umbilicum jam perduxerit.
 Quo ita commotus est, ut postero statim die a Dno Gro-
 tio, tunc temporis Legato Regis Sveciæ, per literas quid
 ejus rei sit, quæreret, qui verum ipsius esse somnium af-
 firmabat. Quo audito asseverabat Gaulminus, se nec fando
 unquam audivisse, autorem hunc Græcum in illo loco asser-
 vari. Unde mutato consilio versus de eadem materia Lati-
 nos, qui etiam in Folio impressi sunt, pangebant. Appa-
 ret ergo non statim esse credendum spiritui apparenti, et-
 iam si is formam & vultum hominis defuncti mentiatur.
 Quod suo jam tempore bene monuit Chrysostomus, Ho-
 mil. XXIX. in Cap. VIII. Matth. Tom. I. Edit. Francof. Ao. 1697.
 p. 344. 345. Unde mihi persvadebitur? An quia ipsos dæmonia-
 cos clamare nonnunquam audisti, anima talis ego sum? Verum
 hæc quoque oratio a fraude & deceptione diabolica est. Non
 enim anima defuncti est, quæ ista dicit, sed dæmon, qui hæc,
 ut audientes decipiat, effingit; Et post pauca: Multis e locis
 I Scri-

Scripturæ comprobari potest, non errare hic post mortem justorum hominum animas. Nam & Stephanus ait: Suscipe spiritum meum; & Paulus resolvi ac esse cum Christo desiderabat. De Patriarcha quoque Scriptura dicit: Et appositus est ad patres suos: adultus in senectute bona. Quod vero nec peccatorum animæ hic commorari possunt, divitem audias quid dicat, perpendasque quid petit, & non impetrat. Quod si possent animæ hominum hic conversari, venisset ipse ut cupiebat, & suos de tormentis inferni fecisset certiores: Quo ex loco Scripturæ, illud etiam aperte patet, quod post exitum a corpore, in locum quendam certum animæ deducuntur, unde redire sponte sua non possunt, sed terribilem illum judicii diem ibi expectant.

§. XXXVII. Cum igitur demonstratum sit, animas hominum non esse, quorum simulachrum post mortem sæpius vivis apparuit, ad alias conjecturas pergo, visurus, an aliquid solidi in illis inveniri possit. Ubi statim removenda superstitio Judæorum, qui putant, Spectra illa apparentia, producta ex semine primi parentis, centum illis & triginta annis, quibus abstinuit ab uxore sua, post fratricidium a Cain commissum. Horrendum certe locum R. Abrahami Hispani hac de re exhibet Münsterus *ad c. XIV. Matth. Oper. Critic. Tom. VIII. p. 494. & 495.* Illi potius mihi notandi sunt, qui non animam quidem, sed spiritum esse hominis astralem seu vitalem, qui post mortem appareat, contendunt. Hujus opinionis autor fuit Theophrastus Paracelsus, qui omnes apparitiones mortuorum Spiritui astrali seu vitali tribuit, utut sibi ipsi hac in re non satis constet, dum alibi spiritum illum astralem longe anima nobiliorem & immortalem, alibi vero aliquid corporei esse & corruptibilem, alibi spiritum, alibi corpus esse asserit. Vid. Erasmi Francisci *Prot. Infern. p. 728. sqq.* Adscribam propria Theophrasti verba, ut de sententia ejus tanto melius constet. Ita autem

tem

tem ille Libro VIII. de Separatione rerum naturalium Part. VI. Op. p. 170. Ed. Germ. Im Tode des Menschen, scheiden sich zween Leiber von einander, der himmlische und irdische, das ist, der Sacramentalisch und Elementarisch. Der eine fährt über sich wie ein Adler. Der andre fällt unter sich zur Erden wie Bley. Der Elementarische verwelet und wird ein faules cadaver, in die Erde vergraben und nicht mehr gesehen. Der Sacramentalische, das ist der Himmlische und Syderische, verwelet nicht, wird nicht vergraben, und besizet seine Stäte. Derselbige Leib erscheint dem Menschen, und wird nach dem Tode gesehen. Von selbigen kommen her die Spectra, die Visiones und übernatürliche Gesichte. Daher hat die Cabalistische Kunst ihren Ursprung genommen bey den alten Magis &c. Nach dieser Scheidung, scheiden sich auch im Tode des Menschen, die drey substantien von ein ander, Leib, Seel und Geist, ein jedes von den andern, an seinen Ort in die Arch, daraus er ursprünglich herkommen: Der Leib in die Erden, wiederum zu der prima materia Elementorum. Die Seele zu der prima materia Sacramentorum: Der Geist wiederum zu der prima materia des lüfftigen Chaos. Et Part. VII. Opp. Tract. de Corallis p. 58, b. Spectrum (oder Gespenst) seynd die Gesichte, so die Astralische Körper, von einem gestorbenen Menschen geben. Denn der Mensch hat zween Körper, einen von den Elementen, den andern vom Firmament; Der vom Element stirbt, und fault in der Erden, und ist derjenige, welcher vergraben wird. Der andre schwebt in Lüfften &c. und auff Erden, &c. Wo nun solche ætherische Körper eines verstorbenen Menschen gesehen werden, da ist ein Spectrum. Dieselbe fliehen vor den rothen Korallen, zu den braunen nahen sie sich. Theophrastum, ut ferme in omnibus, ita & hic imitatus est famosus ille Teutonicus Philosophus, Jacob Böhme, qui in Epistolis suis Theosophicis Ep. XXIV. p. 205. satis crasse philosophatur: So es nun ist, daß

1 2

die

Die Seele hat ihre Begierde etwan in zeitliche Dinge eingeführt, und sich damit gepresset, so hat sie desselben Dinges Eigenschaft in ihre Begierde eingepresset, und hält es magisch, als hätte sie es leiblich. Den Leib kan sie zwar nicht halten, verstehe den elementarischen: aber den Syderischen Leib hält sie, bis ihn das Gestirne auch verzehret. Und geschicht oft, daß sich Leute lassen nach ihrem Tod gesehen, in Häußern mit ihrem eigenen Leib, aber der Leib ist kalt, todt und erstarrt, und der Seelen Geist ziehet den nur durch den Sternen Geist an sich, also lange, bis der Leib faulet. Es wird auch mancher Leib vom Sternen Geist also sehr eingenommen, durch der Seelen Begierde, daß das langsam verweset. Dann der Seelen Begierde führt den Syderischen Geist darein, daß die Elementen gleich wie mit einem Stern Leben geimpresset werden: sonderlich so die Seele noch nicht zur Ruhe kommen ist, und daß sie ihr bey Leben des Leibes hat etwas zu hart eingebildet; und ist ihr der Leib indessen, ehe sie hat ihre Begierde aus dem Dinge wieder ausgeführt, abgestorben, so laufft ihr Wille noch immerdar in derselben impression, und wolte gerne ihre Sache in Recht verwandeln, kan aber nicht, so sucht sie Ursach ihres Haltens, und wolte gerne in der Ewigkeit in Ruhe seyn, aber das geimpreste Ding mit dem Stern Geist, hat sein Treiben, bis es das Gestirn verzehret. Vorzeiten im Pabsthum ist etwas davon gehandelt worden, aber nicht mit gnungsamem Verstand.

§. XXXVIII. Nec multum ab iis distant, qui ad naturales hic confugiunt causas, & apparitiones illas nihil aliud dicunt esse, quam figuras corporum compactas, ex effluvio putrefactorum cadaverum elevato, quæ in aere nocturno crassiore hærent, & corpus hominis defuncti, unde exhalantur, specie externa repræsentant. Qua in re ineptit Cardanus *de Subtilit. Lib. XVIII.* Nec aliter sentiunt Julius Cæsar Vaninus, famosissimus ille Atheorum Coryphæus, in *Dialogis de Admirandis naturæ Reginae Deæque mortalium arcanis Lib. IV. Dial. L. I. p. 371.* Itemque Jacobus Gaffarellus, qui in
Curio.

*Curiosit. Inaud. c. V. §. 10. p. 99. ita inquit: Ex his inferri potest, umbras, quæ circa cæmeteria interdum apparent, naturales esse, cum nihil aliud esse videantur, quam figura humatorum exterior, non animæ aut spectra a Dæmonibus excitata, prout hætenus creditum est. Arbitrati sunt veteres, has umbras bonos & malos genios esse, qui exercitus comitarentur: verum excusatione digni sunt, ut causam illius rei ignorantes. Certum enim est, in exercitibus plures quotidie mori, ac post pugnas & strages imprimis eae umbrae apparent, quæ corporum, uti diximus, imagines sunt, quas vel calor internus corporum ipsorum & terræ vel externus solis & viventium, vel denique pulveris & bombardarum inflammatio excitat. Quid celeberrimus in Anglia Medicus D. Benjamin Broeckhuysius hac de re sentiat, videre licet in *Rationibus ejus Philosophico medicis*, ubi p. 562. sq. ita scribit: Nec etiam magna obrepit contemplanti difficultas, cur circa sepulchra violenta morte interemptorum Spectra observentur: Spiritus quippe ille, necdum plene & plane destructus ob indissolutum ejus vinculum, exhalationibus quibusdam imprægnatus, formam humanam induit; id est per poros corporis intereunti transiens, & peculiarem adhuc activitatis suæ sphaeram obtinens, & postea ad aërea impingens corpuscula, ex iis non potest non formam sibi adaptare, qua cum hominis figuram quodammodo refert, repræsentatque: quia spiritus ille vinculis corporeis nondum solutis, simile operari semper intendit; ad locaque maxime sibi congrua meat, quamdiu intactus remanserit. Paulo aliter rem explicat D. David von der Beeke, in *Experimentis & meditationibus circa rerum naturalium principia* p. 242. sqq. qui ejusmodi apparitiones ideis feminalibus humanis per calorem centralem elevatis adscribit. Intelligit vero per ideas feminales, signaturas illas, quas vere, citra intellectus nostri operationes, in semine cujuscunque corporis delitescere putat, quæque hucusque non sint extinctæ, sed*

solvant se identidem in illam formam, quam totum corpus tulerat. Concedit interim, Diabolum sæpius hic intervenire, ideam seminalem hominis mortui inducere, & ita personam alicujus defuncti repræsentare. Vid. sententiam ejus prolixè expositam ap. Erasmum Francisci in *Prot. Infernali* p. 744. *sqq.*

§. XXXIX Ut mentem meam hac de re brevibus exponam, sententia Theophrasti & Böhmi (1) aperte Fanaticismum sapit, & ex falso profluit principio, tres esse hominis partes, Corpus, Animam & Spiritum, prout ipse Paracelsus in hac materia se explicat. Vid. *Fragm. libri de Animabus mortuorum* p. 566. *sqq.* Dudum autem sententiam illam rejecerunt Theologi. Vid. summe Reverendi Dni Præsidis *Synopsis Controvers. Art. XI. Qv. 1. p. 109. sq* (2) Sententia illa nescio quid monstri alit, & ut verum fatear, haud procul ab Atheismo abesse videtur. Nam si spiritus hic astralis ad ipsam humanæ naturæ constitutionem pertinet, & vero tandem in prima sua principia resolvitur & absorbetur, juxta dictos auctores, certe in nihilum refunditur, & ita omnis spes de futura reviviscentia, contra Scripturam, cadit & emoritur. (3) Fundamentum est, cui omnem Magiam suam, quam mitiori necromantiæ nomine effert, superstruxit Paracelsus, quintuplicemque inde speciem efformavit *Lib. I. Philosoph. Sagacis Part. X. Op. p. 42.* Vid. Francisci *l. c.* p. 735. *sqq.* A qua profana impiaque sententia, quam alienum esse deceat hominem Christianum, quilibet vel me tacente intelligit.

§. XL. Alteram vero sententiam quod attinet eorum, qui mortuorum apparitiones exhalationibus, quæ tenuissimæ instar nebulæ e cadaveribus mortuorum egrediuntur, aut ideis seminalibus adscribunt, parum etiam solidi continet. Nam (1) illud certum omnino videtur, e corpore, quod jam friget & mortuum est, non tam perfectos vapores vel
ideas

ideas exsurgere, quam ex vivo; cum forma essentialis jam sit destructa: alias enim, turbato naturæ ordine, plus posset mortuum, quam vivum. Jam nemo negabit, corpus humanum, quamdiu animæ unitum manet, ejusmodi vapores & exhalationes non emittere, quibus forma humana, quæ in oculos aliorum incurrat, impressa sit: quomodo ergo post mortem, ubi anima tanquam causa omnis caloris & vitæ naturalis jam a corpore recessit, emittere poterit? Existimo igitur, ideas illas, quæ in corpore humano dicuntur superstites, propter defectum caloris & a morte infusum corpori frigus nihil agere, neque in justam formam coagmentari. Et si forte putrefactioni hic multum esse adscribendum putas, qui sit, quod ante putrefactionem, ea ipsa hora, imo eo ipso momento, quo homo vita functus est, ejus simulachrum apparuisse legitur, uti ex superius adductis constat. Imo corpore defuncti, jam putrefacto & in cineres redacto, mansit tamen ejus Spectrum. (2) Si exhalationibus aut ideis id adscribendum est, non apparet ratio, quare non æque in illis locis ubi brutorum cadavera defossa sunt, ejusmodi evaporationes & ideas formam brutorum referentes, observare liceat. Nec quicquam juvabit hanc causam, subtilitas spirituum, quæ multo major esse dicitur in homine, quam in bruto. Præterquam enim quod adhuc sub judice lis est, an major semper in humani corporis machina spirituum sit subtilitas, quam in brutis; cum horum pars nos jam visu, jam gustu, jam cæteris vincat sensibus propter subtiliores, quibus gaudent spiritus. Invertendum igitur potius est argumentum; cum experientia, optima rerum magistra, satis superque testetur, quod quo subtilior tenuiorque est spiritus, eo etiam faciliori via tendat ad dissipationem: Sed hæc Physicis ulterius discutienda relinquo. (3) Aliquam veri speciem fortiretur hæc sententia, si forma hominis defuncti tantum in locis illis, ubi corpus

pus humatum est, appareret. Verum longe aliter se res habet, & ex superioribus constat, quam in dissitis a sepulto cadavere locis, *Φαντάσματα* Defunctorum sæpius visa fuerint. An ergo exhalationes illæ e cadavere Defuncti egredientes, aut idæ seminales, se de loco in locum movere, homines alios in dissitis locis adire, cum iis colloqui, res denique alias miras ac stupendas peragere possunt? Fungum certe pro cereuro habet, qui hæc sibi persvaderi patietur. Recte D. von der Beeke hæc secum pensitans, Diaboli sæpius hic intervenire fraudes, lubenter concedit.

§. XLI. Apparitiones igitur ejusmodi Defunctorum mera esse Cacodæmonis ludibria existimo, qui mille nocendi artifex sub emendita hominis defuncti persona, alios circumvenire eosque dementare solet. Hic enim est *Princeps potestatis aëris, spiritus, qui nunc operatur in filiis incredulitatis*, prout testimonium ipsi perhibet Gentium Apostolus *Ephes. II. 2.* Et si ipse adventus Antichristi erit ex efficacia Satanae, cum omni potentia & signis ac prodigiis mendacibus, & cum omni fraude injustitiæ, in iis, qui pereunt, 2. Thess. II. 9. 10. quid mirum, si adhuc repetitis ac innovatis varie vicibus hos sibi cothurnos sæpius adaptare observetur. Et cum mendax sit, & mendacii Pater Joh. VIII, 44. nunquam non exercet suam *πανουργίαν πρὸς τὴν μισθοδείαν τῆς πλάνης* veteratoriam ad insidiosè fallendum *versutiam* Eph. IV, 14. Suo jam tempore id agnovit Aeneas Gazæus, de Immortalitate animæ p. 65. Ita enim ad interrogationem Theophrasti: *Sed audivistine, qualia sepulchris observari soleant simulacra? Hæc aërea sunt animarum corpora; Spectra quæ vocant?* Respondet Axiheus: *Non didicisti ergo, qui nosti omnia, Dæmones malorum operatores, & materiales humanas effingere animas, quique incantatoriam jactant, olimque mortuos evocant, non humanis carminibus sistere animas, sed dæmonia, quæ ad hominum imaginem spectra illa effigurant, effuciantque & miraque.*

quædam gesticulentur, decipiendis mortalibus? Sed cum sol exoritur, simulacra talia dissolvuntur, quæ si reapse humanæ forent animæ, ipsa die suaviter dilectis suis conversari colloquique studerent. Ex quo simul intelligere est, primis a nato Christo seculis, ad annum usque 450. quo Gazæus floruit, nihil in vera & orthodoxa ecclesia de animarum apparitionibus creditum fuisse, ac Diabolum apparitionum ejusmodi causam esse & auctorem: neque enim verisimile est, Gazæum contra Paganum disputantem, aliam quam receptam catholicamque Ecclesiæ sententiam adduxisse. Imo inter ipsos Philosophos Ethnicos fuerunt, quibus hæc sententia præ altera placuit. Jamblichius quippe de *Ægypt. Myst. Sect. III. c. 31.* refert, esse genus quoddam Dæmonum, natura deceptorium, multiforme, quodque species Deorum & Gentorum, & animarum post mortem mentiatur. Quam sententiam calculo suo approbat Augustinus, de *Civ. Dei L. X. c. 11.* ubi ex Porphyrii ad Anebuntem *Ægyptium* epistola confessioneque docet, spiritus esse impuros, qui apparent in specie mortuorum. Quam rem persequitur pluribus, & concludit tandem ex verbis Propyrii, quibus suum addit calculum: Spiritus non tam natura (quod ille posuit) quam vitio fallaces, simulare Deos & animas defunctorum, demones autem non (ut ait ipse) se simulare, sed plane esse. Spiritus ergo impuri sunt, ex sententia Augustini, qui apparent sub specie mortuorum. Formas enim instar Protei se vertit in omnes, hostiliter insequens, fallaciter subveniens, utrobique nocens, ut alibi idem Hipponensis Præsul loquitur *L. X. de Civ. Dei c. 10.* Augustino consentit Chrysostomus, uti ex loco ejus superius §. XXXVI. allegato ad oculum patet: Nec alia fuit sententia B. Luthro nostro, qui *T. II. Jen. Germ. in libro de abusu Missæ p. 35.* graviter ita scribit: *Diemeil wir Christen seyn, sollen wir forthin des Teuffels Gedancken eigentlich wissen, und glauben, daß die Polter-Geister eitel Teuffel, und nicht der Menschen Seelen sind.* Cujus vestigia in his legunt communiter nostrates Theologi. Vid. ex innumeris imprimis Joh. Georg. Dorscheus *Sing. Ang. Diss. VI. p. 419. sq.* & Joh. Meisnerus de *Apparitionibus Dæmonum.* Conf. etiam Gisb. Voetius de *Natura & Operationibus Dæmonum T. I. Disp. select. p. 106. sq.*

§. XLII. Objicit equidem (1) Dn. Christ. Thomasius, Diabolum non posse assumere corpus, in quo hominibus appareat, in *Programmate suo ad luctiones hyemales 1702. p. 14, 15.* Sed in hoc petitio ejus, quod in principio est, committitur. Quod si enim angeli corporeas formas

assumere possunt, imo sæpius in iis apparuerunt hominibus V. & N. Testamenti, illisque loquiti sunt, & id genus alias operationes sensibiles exercuerunt, testante sacro codice; quidni Diabolus, Princeps ille aëris, æque aërem condensare, solidare, & ad quascunque formas componere poterit, ut quantum ad molem, figuram, calorem, motum, & vocem corpus simillimum humano sistat. Vid. quæ hac de re disputarunt Joh. Clodius & B. Nath. Falck, in Dissert. de *Angelo in assumpto corpore apparente*. Et quid opus est verbis, ubi rerum adsunt testimonia? cur ambigimus, an Diabolus corpus assumere queat, cum in visibili corpore spectra Diabolica sæpius apparuisse, Historici omnium ætatum ac seculorum loquantur. Quod si næniis hæc omnia ac geris accensenda esse more suo putat Dn. Thomasius: audiat iudicium Pomponatii, de *Incantamentis*, qui cum cap. IX. varia proposuisset de *veneficiis & demoniacis*, in hanc sententiam, ut ista esse probet, ita cap. X. inquit: *Esse quosdam, qui hæc omnia ab hominibus putent conficta, velut Æsopi apologos; Alios putare, etiamsi non conficta sint, sed appareat aliquid perfecte, esse tamen præstigationes & illusiones: Verum se non probare posse illam sententiam, quoniam viri gravissimi, doctrina eminentissimi, & novi & veteres, tam Græci, quam Latini ac Barbari, moribus hæc verissima esse affirmant. Quare sic dicentes omnino audiendi non sunt, verum bi decipiuntur: cum aliquando hæc fabulosa comperta sint & aliquando visæ sint illusiones, ex particulari universale intulerunt: quod Dialecticæ imperitia provenire manifestum est. Neque enim si aliqua istorum talia sunt, falsa sunt omnia* II. Obverti nostræ sententiæ solet, quomodo Diabolo apparere hominibus liceat, *detruso in tartarum per catenas noctis? quomodo per vincula æterna, quibus in iudicium magni diei sub caligine servatur?* Ep. Judæ v. 6. 2. Petr. II. 4. Resp. Deus equidem ab isto statim rebellionis exordio, cum debellasset adversariam Draconis rufi aciem, præcipites ad orcum egit perduelles spiritus, qui etiam ipsi ad perpetuos damnati carceres, & æterna supplicia expedire se compedibus sponte & facultate propria, aut antra evadere oppellulata, ut vellent, nunquam possunt: interea tamen ipse suam nequaquam adstrinxit ita potentiam, ut nequeat omnino his etiam captivis suis, quando, quibus & quamdiu vult, exeundi facere copiam; quin potius, quod faciat non raro & facturus sit (donec in fine seculi omnem evacuaturus est potestatem & principatum & virtutem. I. Corinth. XV, 24.) actu ipso ostendit.

ostendit sæpius ac verbo etiam passim scripto docuit. Matth. VIII 29. Luc. VIII, 30. 1. Reg. XXII, 22. Job. I, 7. sqq. Eph. VI, 12. 1. Pet. V, 8. Apoc. XII, 12. &c. Interea etiam emissi tantisper Diaboli, horrore tamen perpetuo ad ejus judicii memoriam contremiscunt. Jac. II, 16. atque inde circumferunt infernum & pœnam, quando vel maxime locum relinquunt, neque tum etiam, quando liberri-
me inter mortales grassari videntur, vincula omnino nulla, sed laxio-
ra saltem gerunt. Prout e contrario *Angeli boni*, etiam in his terris homines custodientes, *semper vident faciem Patris in cœlis*. Matth. XVI, 10. III. Objici sententiæ nostræ potest, spiritum apparentem sæpius hominibus prædixisse futura satis contingentia, quæ scienti-
am Diabolicam superare videntur; cum nemo futura prædicere possit, nisi Deus Es. XLVI. 9, 10. Resp. 1.) Hoc argumentum in ad-
versarios retundi, & potiori jure contra animarum apparitiones ur-
geri: unde enim illis de futuris contingentibus constare potest, &
plus quidem quam ipsis Diabolis? 2.) Posse tamen Diabolum etiam
futura contingentia interdum certo scire ex revelatione divina;
imprimis cum executio judicii divini ipsi a Deo demandata est in-
terdum etiam quadam sagacitate naturali & longa rerum experi-
entia, probabiliter prævidere probat Quenstedius in *System. Part. I.*
c. XI. Sect. I. Tb. 29. p. m. 454. Reliqua quæ obverti possunt ex §.XXXV.
& XXXVI. satis expedita esse reor.

§. XLIII. Ex quibus tandem de moralitate ipsius pacti, de quo in
Diss. nostra hætenus actum est, facile judicare licet; integrumne sit
homini Christiano, citra offensionem summi Numinis & salutis suæ
præsentissimum discrimen, tale vel appetere vel inire pactum? Si
enim natura Pacti paulo accuratius attendatur, ad illud, si legitimum
censeri debeat, requiritur, partim, ut quod promittimus in potesta-
te nostra situm sit: quia *res impossibilis, seu natura seu lege talis, non ca-
dit in promissum*, ut J. Ctus inquit L. 15. ff. de Cond. instit. partim ut sit de
re aliqua per se licita. Vid. Hugo Grotius de J. B. & P. L. II. c. XI. §. 8, 9.
Puffendorffius de O. H. & C. §. 17. & de J. N. & G. L. III. c. VII. §. 4. Dn.
D. Buddæus in *Elementis Phil. Practicæ* P. II. c. 4. Sect. 4. §. 13. p. m. 272.
Consultissimus Dn. D. Willenbergius, Patronus ac Promotor studio-
rum meorum, submissa mente devenerandus, in *Sicilimentis suis* ex J.
N. & G. *Prudentia collect.* XXXVII. qv. 21. & 24. p. 290. & 292. At neu-
trum hic obtinet. Nam (1) nullo modo in facultate hominis positum
est,

est, facere ut anima post discessum a corpore revertatur. Vid. quæ hac de re supra disputavi §. XXII. Et ipse spiritus apparens nonnunquam falsus est, sibi integrum non fuisse, statim ac promisso tempore amico gratificari: nisi forte & hic veteratoriam suam fallendi artem prudens exercuit pater mendacii. Vid. §. IX. & XIII. Unde ergo perspectum est, ejusmodi pactum ineunti, sibi post excessum e vita a Deo concessum iri, ut anima specie visibili veluti corpore quodam se superinduat, & loca suppliciorum vel sempiterni gaudii ad tempus relinquat, terrasque obeat? Quod si quis sub conditione duntaxat hac pacisci dixerit, atque ita speret, se absurditatem promissi evitare: quemadmodum supra exempla habuimus §. VIII. & XIV. neque ille multum profecerit; cum longe veresimilius sit, Deum hoc non permissurum. Vid. Dissert. nostra §. XXIII. Temerarium itaque & ineptum est hoc genus pacti, in quo de re vires nostras supergrediente compromittitur.

§. XLIV. Porro nec de re licita concipitur Pactum apparitionis post mortem: Nam (1) Deus diserte prohibuit, ne quisquam mortuos in consilium adhibeat, qui finis tamen est ejusmodi apparitionum fere unicus Deut. XVIII. II. lex Dei ita sonat: *Ne sit inter vos אל-הַמֵּתִים* *querens a mortuis.* Item Esaia VIII, 19. 20. *Et quomodo dicunt ad vos, consulite engastrimythos & divinos pipientes & anbelantes? Annon populus Deum suum consulat? אל-הַמֵּתִים בעֵר חַיִּים* *Pro vivis apud mortuos? Ad Legem & Testimonium!* q. d. cum lex & testimonium extet, numquid populus insuper consulat mortuos de vivis? (2) Spiritus humani immortalitatem, statusque animarum separatarum Deus in verbo suo, ita clare & quantum scire nostra interest, sufficienter revelavit, ut, qui his non contentus, a mortuis edoceri cupit, injuriosus sit in ipsum Deum, cui minus credit, quam apparenti Spiritui: Qui vero *non credit DEO, mendacem facit eum.* Joh. V, 10. Divus Petrus, licet apparitioni Moysi & Eliæ in monte Thabor interfuerit & ad hanc provocare potuerit, statim tamen subjungit: *Habemus βεβαιότερον* *firmiorem sermonem propheticum* (quam omnes apparitiones sunt) *cui recte facitis, quod attendatis* 2. Pet. I, 19. Nimiam ergo (3) ejusmodi pactum sapit incredulitatem, & naturæ fidei penitus adversatur. Fides enim circa ea versatur, quæ non videmus, sed Deo affirmanti credimus Ebr. XI, 1. *Ast pactum ejusmodi iniens manus habet oculatas; non credit,*
nisi

nisi quod videt, & hac ratione omnem fidem facile amittere potest. Quod si enim pacto, de quo agimus, plurimum aliquis tribuat, eoque certiore se reddi speret, repromissor autem post obitum non revertatur, nonne actum erit de omni fide ejus? Et si omnino ex pacto simulachrum amici tibi appareat, quaeso, qua ratione, quove argumento certus eris, & ab omni illusionis metu tutus, hoc quod vides, quodque audis, esse quam opinaris amici defuncti animam, & non potius phantasma. Æque ergo eris incertus ac antea. Verissime igitur Abrahamus ad Epulonem: *Si Moſen & Prophetas non audiunt, ne ſi quidem quiſpiam ex mortuis excitetur, aſſentientur.* Luc. XVI, 31. (4) Denique pactiones ejusmodi Diaboli callidissimo fraudum architecto fores latissimas aperiunt, variis illusionibus hominem circumveniendi misereque decipiendi. Nam ut ex hætenus disputatis constat, Diabolus est, qui sub Schemate hominis defuncti apparet. Quis vero vesanae adeo mentis erit, ut pacto ejusmodi impuro Dæmoni ansam det ac eundem eludi invitet, ad se turpiter fallendum, variisque modis a divinæ veritatis via revocandum. Compulit hoc Philippum Nerium, Congregationis Oratoriæ fundatorem & a Gregorio XV. A. 1622. inter Divos relatum, ut rem plenam periculi crederet apparitiones exspectare, vel iis delectari. Ita enim de eo Ant. Gallonius, ejusdem Congregationis Presbyter, in vita Neri p. 106. *illud frequenter monebat alumnos, ne visiones curarent, quandoquidem quisque facile his in rebus (cum angelus Satanae boni angeli specie humanibus appareat) labi turpissime potest. Hinc ille ita ab omni visionum ac spiritualibus hominibus maxime periculosa curiositate abhorrebat, ut qui talibus delectarentur, acri sermone corripere liquido affirmans, nihil esse in laqueis Diaboli piis hominibus perniciosius, quam vesana hæc Damonum ludibria.*

§. XLV. Omnes ergo apparentes spiritus merito nobis suspecti sunt: Revocandum etiam subinde in memoriam est usitatum veteribus proverbium: *Nemo cum Diabolo jocatur impune.* Vid. Alloyf. Novarini *Adag. T. I. p. 347. Edit. Veron. in fol.* Potius in id toti incumbamus, ut juxta normam verbi divini ita transigamus vitam, ut post mortem tandem Anima nostra, vigore pacti Evangelici per Christi sanguinem confirmati, appareat in Panegyri spirituum consummatorum coram facie Dei gloriosa, & cum propinquis & amicis beatis æternum gaudeat & exulet. Amen!

SOLI DEO GLORIA.

CON;

CONSPECTUS EXERCITATIONIS.

§. I. Immortalitas anima tam ex Scriptura S. quam consensu gentium probatur.

§. II. Adversarii, imprimis Athei, contrarium statuentes, recensentur.

§. III. Argumentum Atheorum, contra immortalitatem animæ, quod nulla anima in terras reversa quenquam de vitæ suæ statu certiores fecerit suggeritur, & ad id respondetur.

§. IV. Alii pro hac immortalitate apparitiones animarum separatarum urgent, quarum exempla ex historia allegantur.

§. V. De Apparitionibus Mortuorum Vivis præsagium mortis adferentibus agitur.

§. VI. Scopus & Ordo Exercitationis indicatur.

§. VII. Exempla pacti non servati sistuntur.

§. VIII. Sequuntur Exempla Mortuorum ex pacto reversorum, ut Marsiliæ Ficini.

§. IX. Clerici cujusdam Anonymi.

§. X. Minoritæ & Anabaptistæ.

§. XI. Discipuli, quem Simon Parisiensis habuit.

§. XII. Marggrafii de Rambouillet.

§. XIII. Georgii Seydenham, Præfecti militum.

§. XIV. & Patris & Filie in Anglia.

§. XV. Atheorum & Scepticorum de ejusmodi exemplis judicium & dubitatio.

§. XVI, XVII. Responsio nostra.

§. XVIII. An ipsa anima hominis post mortem ex pacto redeat? Sententia affirmativa Gentilium sistitur.

§. XIX. Sententia Judæorum, Muhammedanorum & Indorum adfertur.

§. XX. Pontificiorum explicatur.

§. XXI. Mori & Glanvilli adducitur.

§. XXII. Negativa e Scriptura S. aliisque rationibus probatur.

§. XXIII. Et ab Exceptionibus vindicatur.

§. XXIV. Argumenta Adversariorum proponuntur.

§. XXV, XXVI, XXVII. Questio, an verus Samuel Sauli apparuerit, ventilatur.

§. XXVIII, XXIX, XXX, XXXI. Sententia & argumenta Thomasiæ excutiuntur.

§. XXXII, XXXIII, XXXIV. ad objectiones reliquas respondetur.

§. XXXV, XXXVI. Mori rationes ponderantur.

§. XXXVII. An quod apparet, sit spiritus hominis astralis?

§. XXXVIII. Vel exhalatio e defuncti corpore?

§. XXXIX, XL. Refutatur utrumque.

§. XLI. Apparitiones ejusmodi sunt Diaboli ludibria.

§. XLII. Respondetur objectionib.

§. XLIII. Pactum ejusmodi improbat, utpote conceptum de re impossibili.

§. XLIV. Et illicita.

§. XLV. Conclusio.

Schelwig, Samuel,

De apparitionibus mortuorum vivis ex pacto factis (Von der abgeredeten
Erscheinung nach dem Tode)

Vitemberga 1746

4 Diss. 3499,19

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10966697-4

VD18 15161846-001